

STAGEBUREAU INFORMELE ZORG

Voor het organiseren van betekenisvolle stages in de informele zorg.

Over de auteurs

Dieuwke Besselink - *Beleidsmedewerker bij MantelzorgNL*

Alle studenten in zorg en welzijn zouden moeten leren én ervaren wat de waarde van informele zorg is en wat dit betekent voor hun werk als toekomstig professional. Het is een kans voor gemeenten, onderwijs en welzijnsorganisaties om krachten te bundelen en een Stagebureau Informele Zorg mogelijk te maken. Mijn kennis ligt op het gebied van mantelzorg en vrijwilligerswerk. Vragen of advies het organiseren van stages informele zorg? Neem contact op via d.besselink@mantelzorg.nl

Evelien van Esch – *Adviseur bij MantelzorgNL, verpleegkundige en docent verpleegkunde*

Oog hebben voor informele zorg is essentieel in je rol als zorgverlener. Het is belangrijk om hier gedurende de opleiding aandacht aan te besteden. Stages in de informele zorg dragen hieraan bij. Door mijn ervaringen in de (informele) zorg en het onderwijs ben ik in staat om het proces rondom het opzetten van een Stagebureau vanuit verschillende perspectieven te bekijken. Ik weet onderwijs, zorg en informele zorg met elkaar te verbinden. Hulp nodig of vragen? Laat het gerust weten door te mailen naar e.vanesch@mantelzorg.nl

Wilco Kruijswijk – *Senior projectleider, onderzoeker en adviseur*

Veel mensen ervaren een kloof tussen wetenschap en praktijk. Ik zie ze als onlosmakelijk verbonden: ze versterken elkaar. Dit komt tot uiting in mijn werk op het gebied van effectiviteit en implementatie van interventies in het sociaal domein. De focus van mijn werk ligt op het brede gebied van informele zorg: van mantelzorg, burenhulp, vrijwillige inzet en... stages in de informele zorg. Thema's waarop ik actief ben gaan van vitaliteit, zingeving en morele dilemma's tot gender, werk en zorg, respijtzorg, palliatieve zorg en netwerkgericht werken. Wil je aan de slag met de handboek en heb je een vraag, mail: w.kruijswijk@mantelzorg.nl

Advies

Heb je behoefte aan ondersteuning bij het invullen van het mantelzorgbeleid in jouw gemeente of organisatie? Wil je meer inzicht in jouw prestaties op het gebied van mantelzorgondersteuning ten opzichte van anderen? Of wil je de behoeften van mantelzorgers in jouw omgeving in kaart brengen? Dan zijn de adviseurs van MantelzorgNL er voor je.

De adviseurs zijn bekend met goede voorbeelden uit het land en kunnen je helpen met vraagstukken rond het vinden, verbinden, versterken en verlichten van mantelzorgers.

Neem gerust contact op met een MantelzorgNL Adviseur via advies@mantelzorg.nl of telefonisch: 030-659 22 22.

Colofon

Auteurs: Dieuwke Besselink, Evelien van Esch en Wilco Kruijswijk

Illustraties: Gemma Plum (www.gemmaplum.nl)

Vormgeving: WIM reclame (www.wimreclame.nl)

Downloaden: mantelzorg.nl/stagebureau

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van de bronvermelding: © MantelzorgNL.

De inhoud van de ze publicatie is met grote zorg samengesteld. Desondanks is MantelzorgNL niet aansprakelijk voor de eventuele schade die ontstaat door het gebruik van deze informatie.

Augustus 2020.

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Deze publicatie is tot stand gekomen met financiering van het ministerie van VWS.

Inhoudsopgave

4 Voorwoord

5 Inleiding

6 Hoofdstuk 1

Het Stagebureau Informele zorg in vogelvlucht

- 6 1.1 Waarom een Stagebureau Informele Zorg opzetten
- 6 1.2 Drie thema's: informele zorg, eenzaamheid en langer thuis wonen
- 7 1.3 Doel
- 8 1.4 Voor wie: doelgroep
- 9 1.5 Door wie: uitvoering en beleid

10 Hoofdstuk 2

De werkwijze van een Stagebureau

- 10 2.1 Binnenhalen van studenten
- 15 2.2 Begeleiden van studenten
- 18 2.3 Belonen van studenten
- 18 2.4 Behouden van studenten
- 21 2.5 Beëindigen

23 Hoofdstuk 3

De competenties van de stagebegeleider

26 Hoofdstuk 4

Randvoorwaarden voor het Stagebureau

30 Hoofdstuk 5

Financiën

32 Literatuurlijst

33 Bijlage

Voorwoord

Toen ik nog directeur was van een organisatie die vrijwilligers inzet bij mensen met een handicap of chronische ziekte, heb ik ervaren hoe belangrijk de verbinding is tussen vrijwilliger en hulpvrager. Een verbinding die zich kenmerkt door 'het er zijn voor elkaar'. Andries Baart heeft met zijn Presentiebenadering wat mij betreft de kern geraakt van wat het betekent om er als vrijwilliger te zijn voor iemand met een handicap of chronische ziekte. Niet de agenda, de klok, het handelingsplan, maar het samen zijn als gelijken, is het uitgangspunt. Wat een vrijwilliger en hulpvrager primair bindt is de belangeloze relatie die zij aangaan.

Vrijwilligers ervaren dit als vanzelfsprekend; het is een bewuste keuze om je in te zetten voor iemand met een handicap of chronische ziekte. Professionals in de zorg maken ook een bewuste keuze, maar werken vanuit een ander perspectief, het bieden van goede zorg en ondersteuning staat centraal. Alle aandacht hiervoor tijdens de opleiding. De aankomende professionals brengen hun vakkennis in de praktijk, met name tijdens de stages.

Nadat zij hun opleiding hebben afgerond gaan deze professionals aan de slag en komen zij in contact met mensen met een handicap of chronische ziekte en hun familie/mantelzorgers. Naast hun vakkennis hebben zij kennis nodig van de informele zorg. Immers, wat betekent het om na tientallen jaren huwelijk voor je partner te moeten zorgen die aan dementie lijdt, of om op te groeien met een broertje met het syndroom van Down, of wat wordt er eigenlijk gevraagd van de mantelzorg die zowel voor het eigen gezin als voor de ouder zorgt die steeds eenzaamder wordt? Hoe maak je als professional een goede afweging tussen wat mensen zelf kunnen en waar hulp nodig is?

Begrijpen wat het betekent om als professional in het leven van mensen te komen, rekening te houden met de beperkingen die er zijn als er iemand hulpbehoevend is, is een belangrijke les om te leren voor elke aankomende professional in zorg en welzijn.

Vanuit dit inzicht is het Stagebureau Informeel Zorg ontwikkeld. Als directeur van MantelzorgNL nam ik die ervaring mee en wilde ik dat meer informele zorgorganisaties kennis maken met de inzet van studenten van zorg- en welzijnsopleidingen in de informele zorg. Dankzij de bereidheid van het ministerie van VWS heeft MantelzorgNL in het afgelopen jaar met 3 pilotorganisaties een traject

mogen uitvoeren om de waarde van stages in de informele zorg te beschrijven. En dat zit op verschillende niveaus. Natuurlijk primair voor de student en de hulpvrager en diens mantelzorg. Hun werelden komen bij elkaar en zij leren van elkaar. Bovendien kan de student als aankomende professional hulpvragers helpen waar een vrijwilliger niet (meer) past. Maar de pilots laten ook zien dat de opleidingen de meerwaarde ervaren van stageplekken informele zorg. Er zijn al opleidingen die op basis van deze ervaringen hebben besloten om studenten voortaan ook stage te laten lopen in de informele zorg. En last but not least, organisaties voor informele zorg en gemeenten ervaren dat soms best complexe hulpvragen goed met een aankomende professional kunnen worden ingevuld. Met het oog op de toenemende druk op de professionele zorg en het beroep op de informele zorg is dit zowel voor beleidsmakers als organisaties in de informele zorg een belangrijke winst.

Het handboek dat voor u ligt is tot stand gekomen met de hulp van de 3 pilotorganisaties, Markant uit Amsterdam, ZwolleDoet! uit Zwolle en Contour de Twern uit Tilburg. Zij hebben hun deuren geopend voor onze adviseurs Wilco Kruijswijk, Dieuwke Besselink en Evelien van Esch. Samen met de hulpvragers en de stagiaires hebben wij geleerd en ontwikkeld. Een mooi, praktisch handboek is het resultaat. Daar ben ik iedereen dankbaar voor.

Zijn we nu klaar? Nee, nog lang niet. We hebben een aanzet gegeven en laten zien hoe de inzet van stagiaires in de informele zorg op veel fronten winst oplevert. Maar het opzetten van een Stagebureau is geen kleinigheid. De adviseurs van MantelzorgNL kunnen u hierbij helpen. Wilt u meer weten of heeft u interesse om ook een Stagebureau Informeel Zorg op te zetten, neem dan gerust contact met ons op.

Hartelijke groet,

Liesbeth Hoogendijk

Liesbeth Hoogendijk, directeur MantelzorgNL

Inleiding

Hoe werkt het Stagebureau, hoe zien stages in de informele zorg eruit en wat levert dit op? In dit handboek lees je wat er nodig is om een Stagebureau Informele Zorg op te zetten en hoe je dit aanpakt. Dit handboek helpt bij het oriëntatieproces en bij het opzetten van een Stagebureau. Voor organisaties die al met studenten werken in de informele zorg, biedt het handboek handvatten en tips om de kwaliteit van een Stagebureau te verbeteren.

In hoofdstuk 1 van dit handboek beschrijven we het Stagebureau Informele Zorg in vogelvlucht. Hoofdstuk 2 beschrijft de werkwijze van het primaire proces van de stages informele zorg aan de hand van de 5-B's van vrijwilligersmanagement: binnenhalen, begeleiden, belonen, behouden en beëindigen. De randvoorwaarden die nodig zijn voor een Stagebureau staan in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 gaan we in op de competenties die stagebegeleiders moeten beschikken. Het handboek wordt afgesloten met hoofdstuk 5 dat gaat over de kosten van het opzetten van een Stagebureau.

Dit handboek is geschreven op basis van ervaringen die MantelzorgNL opdeed in het project Stagebureau Informele Zorg, onderdeel van het landelijke programma Langer Thuis [↔](#). Van oktober 2019 tot en met juli 2020 volgden we drie

pilotlocaties: Markant uit Amsterdam, Contour de Twern uit Tilburg en ZwolleDoet! uit Zwolle. We spraken met studenten, ouderen, mantelzorgers, begeleiders, docenten van onderwijsinstellingen, managers van de pilotlocaties en andere organisaties uit het land. Bij hen haalde we ervaringen op over het inzetten en begeleiden van studenten in de informele zorg. Met deskresearch, vragenlijsten en het maken van filmpjes haalden we verdiepende informatie op. We danken iedereen, en in het bijzonder de medewerkers van Markant, Contour de Twern en ZwolleDoet!. Met behulp van hun enthousiasme en inzet konden we dit handboek Informele Zorg schrijven.

Alle voorbeelden en quotes die opgenomen zijn in het handboek komen van betrokkenen die wij over het Stagebureau hebben gesproken.

Hoofdstuk 1: Het Stagebureau Informele Zorg in vogelvlucht

1.1 Waarom een Stagebureau Informele Zorg opzetten?

Een Stagebureau Informele Zorg is de plek binnen een organisatie waar MBO- en HBO-studenten één van hun stages kunnen lopen. Met een Stagebureau Informele Zorg bied je betekenisvolle stages in de informele zorg voor studenten.

Een veel voorkomende vorm is door studenten te koppelen als maatje aan een hulpvrager (en zijn/haar mantelzorg(er)). Met stages in de informele zorg sla je twee vliegen in één klap.

Aan de ene kant bieden deze studenten een vorm van informele zorg en kan het aantal koppelingen met hulpvragers vergroot worden. Enkele uren per week trekt de jongere namelijk op met de hulpvrager: ze doen boodschappen, gaan naar buiten om te wandelen of spelen spelletjes. Deze aandacht maakt het leven van de hulpvrager een beetje mooier en hij/zij voelt zich minder eenzaam. Daarnaast geeft het inwonende mantelzorgers wat ruimte en vrije tijd voor zichzelf, waardoor zij de zorg beter kunnen volhouden. Voor niet-inwonende mantelzorgers geeft het hen een goed gevoel dat er meer aandacht is voor hun naaste.

Aan de andere kant biedt de organisatie een leerplek aan toekomstig professionals, waardoor de student ervaring opdoet met informele zorg en met het werken bij mensen in de thuissituatie. Het gaat hier om het willen leren kennen van de ander in een ontmoeting van mens tot mens. In deze ontmoeting komen direct of indirect vragen naar voren over de invloed van de familie wanneer iemand zorg of ondersteuning nodig heeft. Hoe hij of zij daar zelf tegenaan kijkt en hoe je daar als (toekomstig) professional daarmee omgaat. Zo leert de student om aan te sluiten bij de leefwereld van mensen, gespreksvaardigheden om de dialoog aan te kunnen gaan en het aangeven van grenzen. Drie belangrijke vaardigheden die in de toekomstige beroepspraktijk van groot belang zijn.

Het is van grote waarde wanneer studenten tijdens hun studie zich bewust worden dat zorg altijd thuis begint en dat je de familie en mantelzorgers nodig hebt om samen goede zorg te kunnen leveren. Wanneer studenten de waarde van oprechte ontmoetingen leren kennen en aan kunnen sluiten bij de hulpvrager zullen zij ook de juiste vragen kunnen stellen.

Tot slot stimuleer je op deze manier de student om zich na de stage, of in de toekomst, in te zetten als vrijwilliger.

“

“Je hebt geen idee hoe eenzaam mensen kunnen zijn. Dat iemand 24/7 binnen zit en als ik aankom ze nog steeds op dezelfde plek zit als waar ze zat toen ik de vorige keer wegging. Je kunt het wel bedenken, maar als je het zelf ziet en ervaart, realiseer je nog meer wat het betekent.” (Student)

”

1.2 Drie thema's: informele zorg, eenzaamheid en langer thuis wonen.

Nederland telt relatief steeds meer 75+-ers en tegelijkertijd worden deze ouderen steeds ouder. We spreken ook wel over een dubbele vergrijzing. In lijn met deze verwachting is er een stijging van zorg- en ondersteuningsvragen. Niet alles kan door de formele zorg opgepakt worden en de verwachting is dat er een grotere druk komt te liggen op mantelzorg. Naar verwachting zullen steeds meer mantelzorgers voor meer naasten tegelijkertijd zorgen en blijft er een vraag naar meer (in)formele zorg. Ook neemt het aantal beschikbare mantelzorgers af ^[1].

Nederland telt ruim 4 miljoen mantelzorgers. Van de 4 miljoen zorgen 750.000 mensen langdurig (meer dan 3 maanden) en intensief (meer dan 8 uur per week) voor een hulpvrager. In veel situaties gaat deze zorg goed, voelen mantelzorgers zich vitaal en is er sprake van weerkaatst plezier. Echter, ongeveer 8,6% (380.000) van de mantelzorgers voelt zich zwaar belast ^[2]. Zij ervaren de zorg als zwaar en hebben behoefte aan ondersteuning.

Daarnaast is er een groeiend probleem van eenzaamheid. Er is een gebrek aan betekenisvolle relaties. Dit geldt zowel bij hulpvragers als mantelzorgers. In 2016 gaf 43% van de volwassen bevolking (19 jaar en ouder) aan eenzaam te zijn. Van de volwassen bevolking is 33% matig eenzaam en 10% voelt zich ernstig of zeer ernstig eenzaam. Eenzaamheid neemt toe met de leeftijd^[3].

Het contact tussen de student en hulpvrager zorgt ook voor empowerment. De hulpvrager 'zorgt' in sommige gevallen ook voor de student. Zo ontstaat een mooie wisselwerking.

“Ik kan ook van mevrouw leren. Ik kan heel verlegen overkomen en ik ben niet altijd duidelijk in mijn verwoordingen. En mevrouw is echt heel duidelijk en recht voor haar raap, maakt niet uit wat de meningen van anderen zijn. Ze helpt me dan en geeft mij advies. Ze zegt bijvoorbeeld 'je mag wel zeggen wat je denkt, zo hoort het'. Ze leert mij ook echt social skills.” (student)

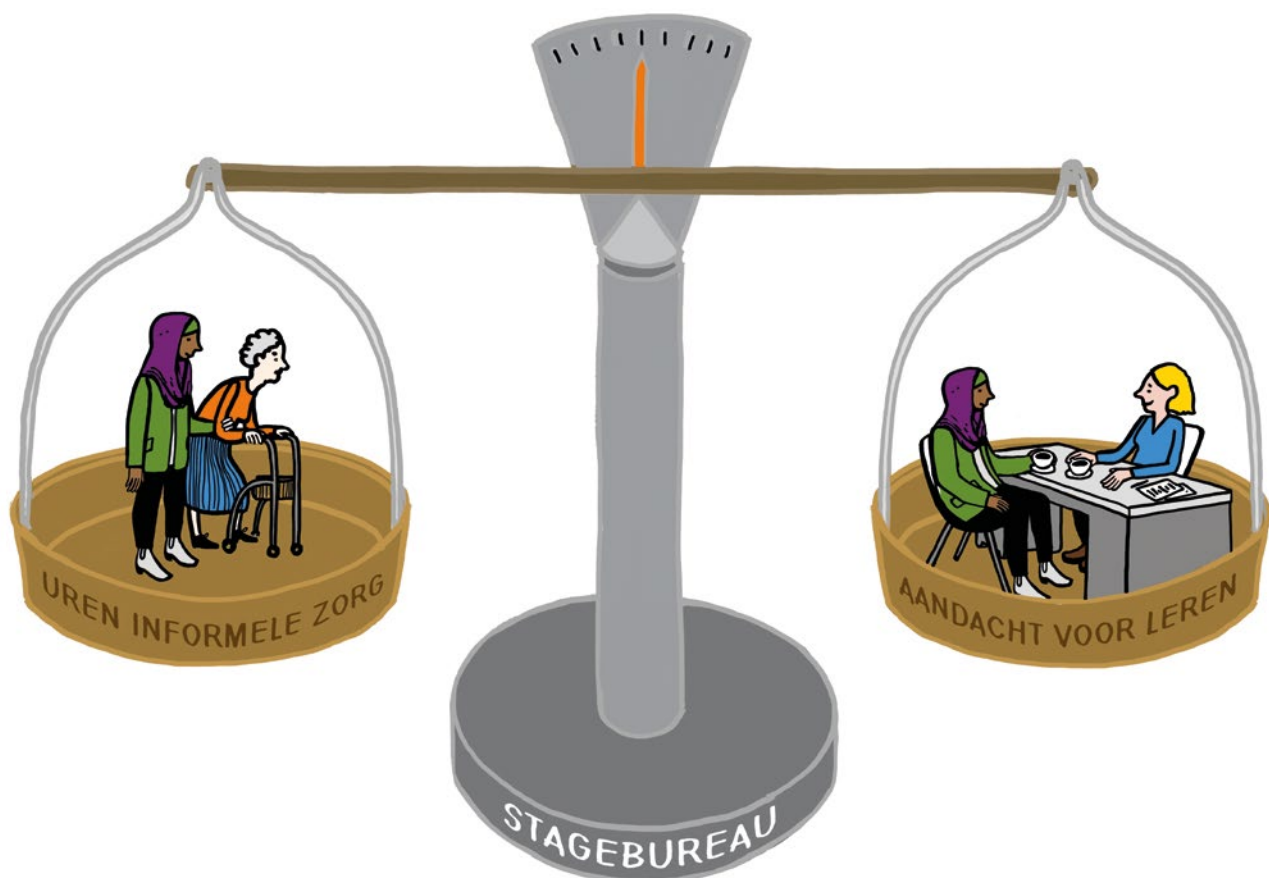
Mensen wonen langer thuis en de zorg- en ondersteuning is gericht op het mogelijk maken hiervan. Veel beroepskrachten in zorg- en welzijn zijn echter nog onvoldoende toegerust om samen te werken met informele zorg in het algemeen en mantelzorgers in het bijzonder.

1.3 Doel

Een Stagebureau informele zorg heeft als doel dat:

- Mantelzorgers zich meer ondersteund en verlicht voelen;
- Hulpvragers zich gesteund en minder eenzaam voelen;
- Studenten en hulpvrager van elkaar leren;
- Het aantal uren aan informele zorg door stagiaires toeneemt;
- Toekomstige beroepskrachten meer kennis en ervaring hebben met informele zorg en de leefwereld van hulpvragers en hun mantelzorgers.

De kunst bij het opzetten van een Stagebureau is om de balans te vinden tussen enerzijds het vergroten van het aantal uren informele zorg en anderzijds het bieden van een gedegen leeromgeving voor de studenten.

1.4 Voor wie: doelgroep

De primaire doelgroep van het Stagebureau zijn studenten MBO en HBO die een opleiding volgen in zorg en welzijn. Denk aan Social Work, Toegepaste psychologie, Zorg en Welzijn, Verpleegkunde. Ook studenten uit hogere jaren kunnen deze vorm van stage lopen, vaak aangevuld met andere activiteiten. De leeftijd van deze studenten is tussen de 17 en 24 jaar en het zijn overwegend vrouwen die deze opleiding volgen.

De mensen die geholpen worden met het Stagebureau zijn hulpvragers en hun mantelzorgers. De hulpvragers kunnen ouderen zijn, maar ook andere mensen in een kwetsbare

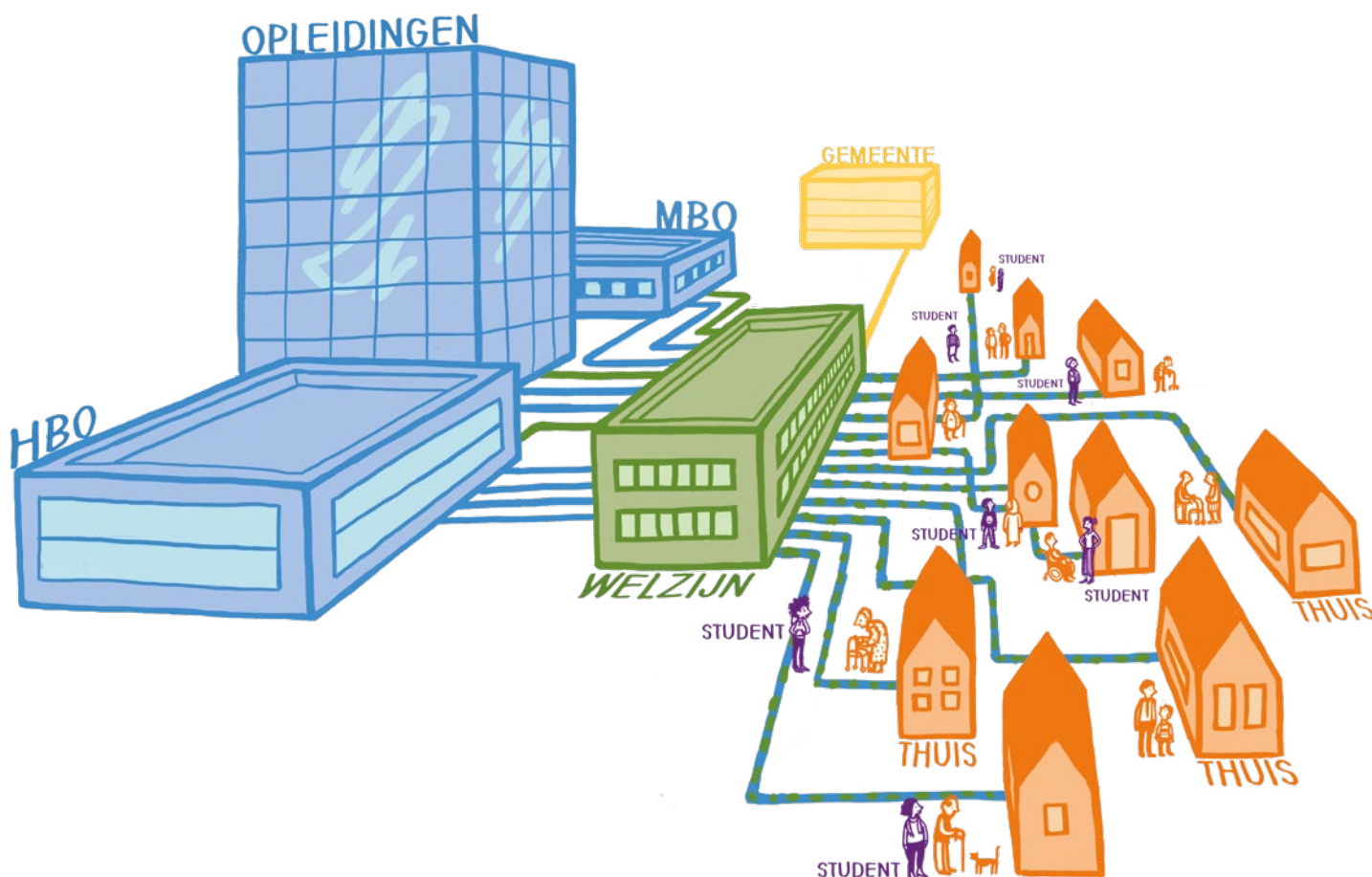
situatie die eenzaam zijn of extra aandacht en ondersteuning kunnen gebruiken. Denk aan jonge mantelzorgers, mensen met psychische problematiek of een lichamelijke beperking. Voor hen gaat het om het opbouwen van een waardevol contact en enkele uren in de week gezelschap en activiteiten. Voor naasten/mantelzorgers van deze hulpvragers betekent dit dat zij zich ook ondersteund voelen. Bijvoorbeeld omdat ze weten dat er extra aandacht voor hun naaste is, of doordat de student tijdelijke een de zorg overneemt, waardoor zij vrije tijd hebben om even iets voor zichzelf te doen.

Stage informele zorg in de praktijk

Reza is 23 jaar en student Maatschappelijk Werk en Dienstverlening. Ze loopt dit studiejaar drie keer per week een paar uur stage bij mevrouw van Engelen (85). Mevrouw is als gevolg van een CVA gedeeltelijk verlamd en begint vergeetachtig te worden. Ze koos voor deze stage omdat ze het belangrijk vindt er te kunnen zijn voor ouderen. *“Het lijkt alsof wanneer je de 60 of 80 bereikt, dat het dan over is. Als je reclames bekijkt zie je vooral jongeren en volwassenen, de ouderen zijn een vergeten groep”.*

De bijwerkingen van de ziekte van mevrouw lijken iets toe te nemen. Dat vindt ze soms lastig, maar als ze hier met haar begeleider over praat leert ze hier beter mee om te gaan. Het leuke vindt ze om samen leuke dingen te doen en dat mevrouw op haar kan rekenen. Mevrouw vindt het vooral leuk om samen te lezen en gedichten te maken. Met haar dochter, de mantelzorger, heeft ze goed contact en ze vindt het fijn dat ze haar op deze manier ook kan helpen.

1.5 Door wie: uitvoering en beleid

Een Stagebureau kan het beste uitgevoerd worden door beroepskrachten binnen een welzijnsorganisatie, steunpunt mantelzorg, informele zorgorganisatie of vrijwilligersorganisatie. Het kan een aanvulling zijn op het vrijwilligerswerk. In dat geval kan voortgebouwd worden op het huidige vrijwilligersbeleid en aanvullende werkwijzen voor studenten ontwikkeld worden.

Voor gemeenten zijn stages in de informele zorg een kans om nog betere ondersteuning te bieden aan inwoners om zelfstandig thuis te blijven wonen en mee te doen aan de maatschappij. Het is wenselijk dat ook zij deze stages zien als vorm van ondersteuning in de informele zorg en het actief aanbevelen en financieel mogelijk maken. Dit sluit aan bij de doelstellingen van de Wmo met betrekking tot zorg en ondersteuning van hulpvragers én mantelzorgers.

Voor opleidingen bieden deze stages in de informele zorg een meerwaarde. Het is een plek voor studenten om zich te

oriënteren en te verdiepen in de thuissituatie en leefwereld van mensen die kwetsbaar zijn en hun mantelzorgers. Studenten worden voorbereid op hun toekomstige werkveld en het samenwerken met informele zorg. Door samenwerking tussen opleidingen en organisaties kunnen leerplekken gecreëerd worden, die aansluiten bij de competenties die van toekomstig professionals verwacht worden.

Bij een Stagebureau zijn dus verschillende partijen betrokken die allemaal kunnen winnen bij betekenisvolle stages. Er is een duidelijk gedeelde ambitie en een verschil in belangen: opleidingen richten zich wat meer op het verwezenlijken van goede stageplekken en gemeenten buigen zich meer over het aanbod van mantelzorgondersteuning. De uitvoerende organisatie staat in verbinding met alle partijen en heeft de nobele taak om zo te navigeren dat de hulpvrager en de student een goede tijd hebben samen.

Hoofdstuk 2: De werkwijze van een stagebureau

Hoe zorg je als organisatie dat je de juiste studenten vindt om te koppelen aan hulpvragers? En hoe organiseer je dit zodat het leidt tot een passende en leerzame invulling voor de stage van studenten? Het primaire proces van een Stagebureau beschrijven we aan de hand van de 5 B's van vrijwilligersmanagement: binnenhalen, begeleiden, belonen, behouden en beëindigen^[4]. Omdat de inzet van studenten overeenkomsten vertoont met de inzet van vrijwilligers, bieden deze B's ook een goed kader voor het organiseren van de stages informele zorg. Dit handboek is daarom goed te gebruiken naast het boek *Basisboek vrijwilligersmanagement. Aansturen, begeleiden en ondersteunen*^[4].

2.1 Binnenhalen van studenten

Het binnenhalen van studenten gaat over het werven en selecteren van de studenten voor de stageplekken informele zorg. Dit start met het goed voor ogen hebben wat de organisatie de student te bieden heeft en voor welke studenten deze stage passend is. Daarna maak je de keuze bij welke opleiding je studenten gaat werven en op welke manier je de werving, selectie en introductie organiseert.

Stagevacature

Het opstellen van een stagevacature helpt om duidelijk te hebben hoe de stage eruit komt te zien en om studenten te enthousiasmeren om bij de organisatie stage te lopen. Je presenteert in de vacature wat de stage en het werken bij de organisatie inhoudt, waarom dat zo leuk is en schetst duidelijkheid over de verwachtingen voor zowel de student als de organisatie. In de vacature staat het doel, de inhoud van de stage, de taken die de student heeft, welke begeleiding de student krijgt en praktische informatie over bijvoorbeeld de tijdsinvestering en de aanmeldprocedure.

tip

Als al wordt gewerkt met vrijwilligers, gebruik dan dezelfde beschrijving, aangepast op de situatie van studenten.

Contact opleidingen

Stages in de informele zorg zijn geschikt voor studenten van verschillende opleidingen en voor zowel het HBO als MBO. Onder andere Social Work, Verpleegkunde, Zorg en Welzijn, Pedagogiek, Toegepaste Psychologie, Paramedische studies, maar ook Helpende, Verzorgende of Maatschappelijke Zorg. In de praktijk zien we dat studenten van Social Work de grootste groep vormen die deze stage loopt. De keuze van de organisatie om studenten van bepaalde opleidingen (MBO/HBO) te werven is afhankelijk van het type stage, de eisen

aan de stage vanuit de opleiding, de leeftijd en ervaring van de studenten. Neem contact op met de opleiding die geschikt lijkt voor de stageplekken en bespreek de mogelijkheden.

Kies in de beginfase voor de samenwerking met één opleiding, zodat je deze samenwerking goed kunt uitbouwen en elkaar en de opleiding leert kennen. Je voorkomt dat je vanaf het begin met verschillende spelers te maken hebt, die ook weer andere eisen stellen. Na wat ervaring te hebben opgedaan met één opleiding, kun je uitbreiden en ook stageplekken aanbieden voor studenten van andere opleidingen.

Steeds meer onderwijsinstellingen staan open voor stages in de informele zorg. Zij zien dat dit type stage een waardevolle ervaring is voor studenten aan het begin van hun opleiding. Het helpt hen bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van gespreksvaardigheden, maar ook om 'te zien' wat er zich thuis afspeelt. Binnen welzijnsopleidingen zijn de informele zorg stages, zoals maatjesprojecten, gebruikelijker dan bij zorgopleidingen. Er is echter een omslag zichtbaar; ook zorgopleidingen zien het belang van deze vorm van stages. Bij een zorgopleiding kan gedacht worden aan een ketenstage, waarbij studenten de stage in de zorg combineren met een informele zorg stage.

“*Het 1^e jaar zijn de studenten nog jong, 17/18 jaar. Ze hebben weinig ervaring. Daarom kennis laten maken met ander gedrag, uit een ander milieu. Dit is belangrijk voor aanstaande hulpverleners*” (docent).

“*Nieuwe visie op onderwijs: het onderwijs moet maatschappelijk relevant zijn*” (docent).

Voor de stages als maatje bij mensen in de thuissituatie gaat het voornamelijk om eerstejaars studenten HBO of ouderejaars studenten MBO. Voor deze groep studenten is een stage informele zorg een verkenning op de beroepspraktijk. Studenten uit het tweede jaar HBO of hoger voeren naast de inzet als maatje andere werkzaamheden of coördinerende taken uit. Bijvoorbeeld helpen bij en het organiseren van collectieve activiteiten, zoals een inloopmiddag voor ouderen of koken met mensen met GGZ-problematiek. In het derde en vierde studiejaar wordt van studenten verwacht dat ze een meer coördinerende rol krijgen, bijvoorbeeld in werving, matching en begeleiding van eerstejaars studenten en/of vrijwilligers, als stage bij een coördinator informele zorg.

tip

Via www.studiekeuze123.nl vind je het overzicht van alle HBO en WO opleidingen in jouw omgeving. Een overzicht van MBO-opleidingen vind je op www.kiesmbo.nl. Dit kan helpen om de juiste opleidingen te vinden. Maak een afspraak met de opleiding om verwachtingen door te spreken. Wees realistisch in wat je kunt bieden.

Start met de werving van studenten

De meeste studenten zoeken hun stage via een online vacature- of praktijkbank van de opleiding. Hiermee heb je een groot bereik. Voorlichtingsbijeenkomsten en stagemarkten zijn ook goede manieren om de organisatie te presenteren en om studenten te enthousiasmeren voor een stage. Wanneer je samenwerkt met een opleiding, ben je op de hoogte van het moment van aanleveren van de vacaturetekst en of je eventueel kunt deelnemen aan een voorlichtingsbijeenkomst of stagemarkt.

“*Stagebegeleider: “Het is per opleiding verschillend wanneer studenten met hun stage beginnen. Sommige in september, andere in november of in februari.”*”

tip

Promoot de stage ook via de website en social mediakanalen van de eigen organisatie, bijvoorbeeld met een aansprekend filmpje of met ervaringsverhalen. Bekijk de filmpjes met ervaringen van studenten op mantelzorg.nl/stagebureau

Uit de praktijk...

Oriëntatiemarkt en kick-off bijeenkomst stages

In de eerste week van september vindt een oriëntatiemarkt plaats voor eerstejaars studenten Social Work op hogeschool Windesheim in Zwolle. ZwolleDoet! is ieder jaar aanwezig om een presentatie te geven over het werk van ZwolleDoet!. Deze presentatie grijpen zij ook aan om de stages in de informele zorg als maatje te promoten. Hierdoor weten zij veel studenten te enthousiasmeren. Daarnaast plaatst ZwolleDoet! een vacaturetekst in de stagebank, waarop zij veel aanmeldingen voor de stage ontvangen.

Alle studenten die interesse hebben worden uitgenodigd voor een kick-off bijeenkomst waar zij informatie krijgen over de stages. Tijdens de bijeenkomsten hangen er ‘rode vragen’ en ‘blauwe vragen’ aan de muur. ‘Rode vragen’ zijn vragen waarbij de hulpvraag wat complexer is, het kan gaan om iemand met dementie, ggz problematiek, of een jonge mantelzorger. Bij de ‘blauwe vragen’ zijn de hulpvragen relatief gezien makkelijker. Dit kan bijvoorbeeld een eenzame oudere zijn die gezelschap wil. Studenten kunnen vervolgens hun voorkeuren aangeven. Aan de hand daarvan maken de coördinator informele zorg de koppelingen.

Kennismaking en selectie

De manier waarop je kennismaakt en selecteert kan variëren. Wanneer het een klein aantal studenten betreft zijn individuele gesprekken geschikt. Bij een grotere groep studenten kun je de kennismaking organiseren in de vorm van speeddates. Tijdens de kennismaking geef je ook informatie over de organisatie.

Je zoekt studenten die geschikt zijn om te koppelen aan mensen in een kwetsbare thuissituatie. Criteria waarop je studenten kunt selecteren zijn: leeftijd (bijvoorbeeld 18+), motivatie, verantwoordelijkheidsgevoel, ervaring, empathie en een betrokken houding.

Laat de student zo snel mogelijk weten of hij/zij geselecteerd is voor de stage. Wanneer je een student niet geschikt vindt, bespreek dit dan persoonlijk met de student; geef een duidelijke argumentatie met een advies over welke stageplek wel geschikt kan zijn.

Tip! Stuur alle studenten die starten met de stage een informatiebrief of handboek met informatie over de werkwijze van de stage, contactgegevens, afspraken en regels. Dit kan ook tijdens een introductiebijeenkomst.

Leg werkafspraken vast in een overeenkomst

De werkafspraken leg je vast in een praktijkovereenkomst van de opleiding en/of eigen stageovereenkomst. Afspraken die je vastlegt zijn onder andere het aantal uren dat de student stageloopt, werkdagen en tijden, de looptijd van de stage, wie de vaste begeleider is, taken en verantwoordelijkheden en of er een stage- of onkostenvergoeding is. Daarnaast zijn er ook overige afspraken beschreven bijvoorbeeld over het bijwonen van intervisiebijeenkomsten, (verplichte) trainingen en afspraken over opdrachten vanuit school. Door deze afspraken op papier te zetten ligt het vast en kan de stagebegeleider daarop terugvallen als de verwachtingen niet duidelijk zijn. Naast een overeenkomst dient de student ook een VOG aan te vragen.

Uit de praktijk...

De studenten, ontvangen net als vrijwilligers, een informatiepakket met:

- Een stage overeenkomst in tweevoud waarvan er 1 ondertekend moet worden ingeleverd.
- Een antwoordstrook voor aanvraag van identiteitskaart: een pasje van de organisatie met pasfoto waarmee de student zich kan legitimeren bij de hulpvrager.
- Een aanvraagformulier (kan ook digitaal) om een VOG bij de gemeente aan te vragen. Wanneer de VOG thuisgestuurd wordt, kan deze door worden gestuurd naar de organisatie waar het VOG wordt ingezien. Het originele VOG wordt weer teruggestuurd.
- Een declaratieformulier om gemaakte kosten van het VOG en eventuele pasfoto voor het pasje, te kunnen declareren.
- Een antwoordenvolp om bovenstaande items ingevuld en ondertekend naar de organisatie te sturen.

De ervaringen van ouderen

Mevrouw van Klaveren (96) woont op zichzelf, maar is beperkt in haar mobiliteit omdat ze slechtziend is. Haar dochter Nina werkt 40 uur per week en kan niet altijd langskomen. Haar andere zoon en dochter wonen in het buitenland. Michelle is een studente toegepaste psychologie. Ze is 19 jaar en komt het hele schooljaar iedere woensdagmiddag 3 uurtjes bij mevrouw van Klaveren. Ze gaan samen wandelen, kletsen, knutselen en maken uitstapjes in Amsterdam. Vanwege haar slechtziendheid kan mevrouw niet zonder begeleiding op straat. Michelle vindt het belangrijk om hiermee om te leren gaan, ze kijkt nu bijvoorbeeld met andere ogen naar obstakels als ze wandelt op straat. Mevrouw heeft haar hele leven binding gehad met jonge mensen en het onderwijs. Het geeft haar voldoening dat ze studenten kan leren hoe het is om een beperking te hebben en hoe je daar mee om kan gaan. Ook vertelt ze graag over vroeger en vindt ze het leuk om te horen hoe de jongeren van nu in het leven staan. Dochter Nina vindt het fijn dat Michelle eens per week langskomt om leuke dingen te doen met haar moeder.

Wat vinden ouderen van de stages informele zorg?

Ouderen hebben vooral een gezellige en leuke tijd met de studenten. Zij doen activiteiten zoals wandelen, zingen, knutselen, puzzelen. Ze ervaren dat een student aandacht

aan hen geeft en geïnteresseerd is in hun leven. Hierdoor voelen zij zich minder eenzaam en ervaren meer plezier in het leven. De ouderen worden geholpen met dingen die ze zelf alleen niet meer ondernemen. Bijvoorbeeld om de bus te nemen voor een uitstapje. Het doet een oudere goed dat een jongere voor hen kiest om hun stage te lopen en echt aandacht heeft voor hen. Zij zijn hier dankbaar voor. De ouderen die zelf een brede interesse hebben vinden het leuk om van jongeren te horen waar zij mee bezig zijn en hoe zij in het leven staan. Zij willen de jongeren hun levenservaring meegeven. Soms blijven de oudere en student na de stage met elkaar in contact.

"Ik stond op woensdag al voor het raam te kijken of er een scootertje aan kwam, stond ik te kijken of ze al kwam" (hulpvrager, 89).

"Het is fijn dat er wekelijks een student komt, zo bouw je iets op. Ze studeert en ik herken nog dingen van mijn dochter die aan de universiteit studeerde. Zo kan ik haar ook wat bijbrengen, dat is ook de bedoeling, het hoeft niet alleen over mij te gaan" (hulpvrager, 76).

Wat vinden ouderen lastig?

Soms is een oudere wat huiverig voor de inzet van een student als maatje. De medewerker die de maatjes koppelt probeert hen wel te overtuigen het te proberen. Ouderen en hun mantelzorgers vinden het soms een nadeel dat studenten niet lang inzetbaar zijn en dat er dus elk jaar 'gewisseld' wordt. Met als gevolg dat de klik met de student het ene jaar beter is dan het andere jaar.

"De deur staat altijd open. Ik had sommigen graag langer in mijn leven gehad. Met sommigen heb ik nog steeds wel eens contact" (hulpvrager, 96).

"Het was niet dat ik een studente zocht, dat bleek later pas. Ik was op zoek naar een maatje. 'Ik schrok eerst wel een beetje. Maar het bevalt me nu" (hulpvrager, 82).

"Soms raken cliënten of mantelzorgers teleurgesteld omdat de stagiaire niet aan de verwachtingen voldoet of ineens met de studie en ook de stage stopt" (coördinator informele zorg).

2.2 Begeleiden van studenten

Begeleiding heeft als doel om studenten te helpen bij het behalen van hun leerdoelen en de stage. De koppeling tussen de student als maatje van de hulpvrager/mantelzorger is het begin van het leerproces. Hoe je de begeleiding van de studenten organiseert is afhankelijk van de eisen vanuit de opleiding(en), de mogelijkheden binnen de eigen organisatie, de competenties van stagebegeleiders en de wensen van studenten. In deze paragraaf bespreken we de mogelijkheden om de begeleiding voor studenten te organiseren.

Match student en hulpvrager/mantelzorger

Op basis van beschikbare hulpvragen en voorkeuren van de studenten maakt de stagebegeleider koppelingen. De kennismaking van de hulpvrager/mantelzorger en student gebeurt bij voorkeur tijdens een kennismakingsbezoek samen met de stagebegeleider. Op deze manier creëert de stagebegeleider een veilige werkomgeving voor de student en een goede start van het begeleidingsproces. Na de kennismaking hebben de hulpvrager/mantelzorger en de student bedenktijd om te bepalen of er een klik is. De stagebegeleider vraagt binnen enkele dagen terugkoppeling aan de hulpvrager/mantelzorger en student.

De ene stagebegeleider geeft de student minder vrijheid in de keuze van de koppeling dan de andere begeleider. Een reden hiervoor is dat studenten tijdens de stage ook moeten leren omgaan met mensen waarmee het minder klikt. Dit draagt bij aan het ontwikkelen van een professionele houding. Een voorwaarde is altijd dat de student zich veilig voelt.

De stagebegeleider kan in afstemming met de student beslissen dat de student alleen op kennismaking gaat, bijvoorbeeld bij een eenvoudige hulpvraag. Het is dan belangrijk om dit van tevoren goed af te spreken met de hulpvrager/mantelzorger en student. Zij hebben tijdig elkaars contactgegevens nodig en de student informatie en advies over hoe een kennismakingsgesprek te voeren. Zorg dat de student en hulpvrager/mantelzorger kort na de kennismaking gebeld worden voor een terugkoppeling.

Scholing

De stage kan starten met een basiscursus, waarmee de student zich voorbereidt op de stage. Dit helpt hen omgaan met hetgeen zij in de praktijk tegen gaan komen, bijvoorbeeld door communicatieve vaardigheden die zij leren in de cursus. Ook gedurende de stageperiode kan de organisatie studenten scholing aanbieden. Dit kan hetzelfde scholingsaanbod zijn

als voor vrijwilligers. Vaak loopt dit middels een vrijwilligersacademie. Tevens kunnen ook e-learnings gebruikt worden, bijvoorbeeld de e-learning modules informele zorg via www.e-learninginformelezorg.nl of van www.free-learning.nl.

“

“De studenten wordt net als de vrijwilligers gevraagd om een basiscursus te volgen, hierin wordt meer verteld over de organisatie (wie we zijn, visie, uitgangspunten). Maar ook de mogelijkheden in de organisatie voor als zij iets signaleren bij diegene die ze bezoeken. Communicatieve vaardigheden komen aan bod, maar ook ‘nee leren zeggen’, grenzen aangeven, omgaan met mensen met NAH/dementie. Veel wordt uitgelegd aan de hand van praktijkvoorbeelden” (stagebegeleider).

”

Begeleidingsvormen

Er zijn verschillende manieren om de student te begeleiden. Vaak vinden verschillende vormen van begeleiding naast elkaar plaats.

- **Individuele gesprekken**

Individuele begeleiding is geschikt als de begeleider een klein aantal studenten begeleidt en/of de stagebegeleider tijd heeft voor 1 op 1 gesprekken met de student (persoonlijk, telefonisch of beeldbellen). Vaak vindt een persoonlijk gesprek plaats als de student daar behoefte aan heeft of de stagebegeleider dit nodig acht. Naast gesprekken hebben veel stagebegeleiders ook middels de whatsapp een korte lijn met de student.

- **Groepsbijeenkomsten**

Groepsbegeleiding of intervisie bijeenkomsten zijn geschikt als de stagebegeleider een grotere groep studenten begeleidt. Deze bijeenkomsten kunnen bijvoorbeeld iedere maand plaatsvinden en kan een themabijeenkomst zijn of in het teken staan van een opdracht vanuit de opleiding. Studenten vinden het leuk om met elkaar ervaringen uit te wisselen. Naast de groepsbijeenkomsten kan de stagebegeleider een spreekuur organiseren om eventuele individuele vragen van studenten te beantwoorden.

• **Maandelijkse reflectieverslagen**

Naast individuele begeleiding en/of groepsbegeleiding kan de organisatie kiezen om maandelijks een reflectieverslag te vragen van de student. Deze wordt nagekeken door de stagebegeleider en voorzien van feedback. Op deze manier blijft er zicht op de situatie en worden leerpunten van de student zichtbaar.

Evaluatiemomenten

Vanuit de opleiding zijn er vaak twee belangrijke evaluatie momenten in het schooljaar. Halverwege de stage (jan/feb) de tussenevaluatie en aan het einde van de stage (juni) het beoordelingsgesprek. Het is zinvol om voorafgaand aan die periode ook te evalueren met de hulpvrager/ mantelzorg en student, zodat dit meegenomen kan worden in de tussenevaluatie of bij de beoordeling.

In overleg met de opleiding stem je af wanneer de stagedocent bij het evaluatiemoment is. Je kunt dit dan zo efficiënt mogelijk organiseren, bijvoorbeeld telefonisch, beeldbellen of een fysieke afspraak.

tip

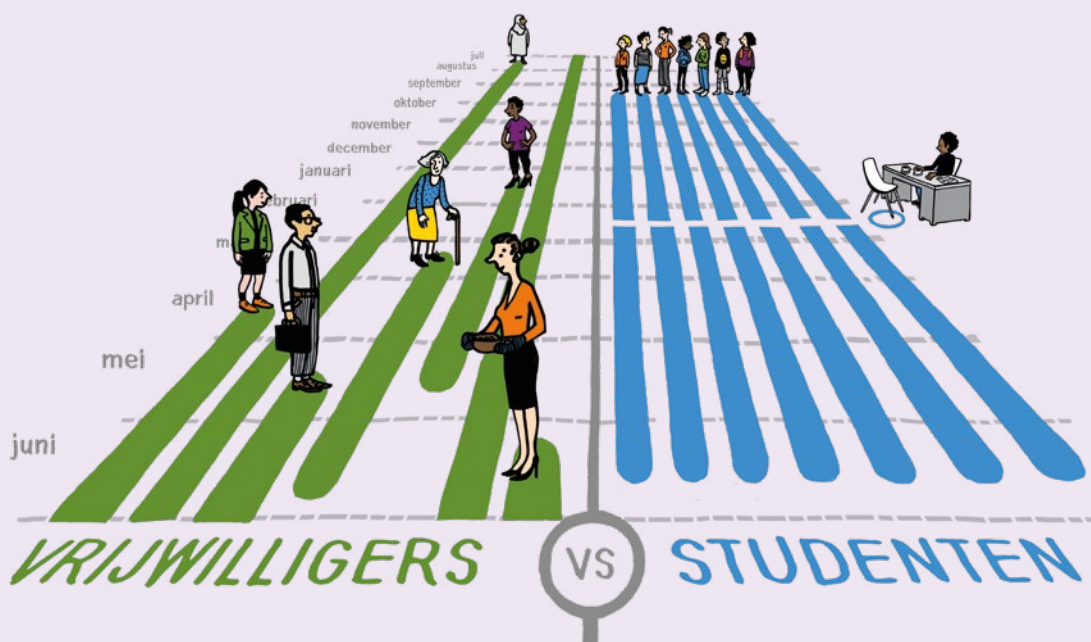
Een stagebegeleider moet ook eigen grenzen aangeven. Door af te stemmen met studenten over hoe vaak je elkaar spreekt en op welke momenten je bereikbaar bent, bakken je je werkzaamheden af.

Uit de praktijk...

In Zwolle lopen zowel eerste- als tweedejaars studenten stage in de informele zorg. De eerstejaars studenten volgen iedere maand een intervisiebijeenkomst die georganiseerd wordt door twee coördinatoren informele zorg. De tweedejaars studenten hebben een rol in de individuele begeleiding van de eerstejaars. Zij houden regelmatig contact met de eerstejaars student en stemmen met de coördinator af wanneer een persoonlijk gesprek nodig is.

“We werden begeleid door een tweedejaars student. Deze student had zelf ook stagegelopen bij de ‘moeilijke’ dame. Hierdoor wist de tweedejaars student waar we tegen aan konden lopen. De begeleiding van de coördinatoren informele zorg van ZwolleDoet! was ook erg fijn. Ze gaven je het gevoel dat je overal bij betrokken wordt. Tijdens de intervisie bijeenkomsten heb ik geleerd om mijn mening te geven in een grote groep. Omdat we met 4 studenten bij dezelfde dame stageliepen spraken we ook samen nog af om te bespreken waar we tegen aan liepen in de stage.”

Student versus vrijwilliger

De inzet van vrijwilligers en stagiaires is voor een groot deel gelijk, maar er zijn ook verschillen. Het werven van vrijwilligers kan veel tijd kosten, via verschillende kanalen en gedurende het hele jaar. De werving van studenten gaat grotendeels via school, op vaste momenten in het jaar. Als je eenmaal goede contacten hebt met het onderwijs en je ieder jaar kan rekenen op een vaste stroom van stagiaires, bieden studenten een uitkomst om meer hulpvragen in te vullen. Dit betekent wel dat de student begeleidt moet worden in zijn of haar leerproces. Vrijwilligers hebben ook

begeleiding nodig, maar over het algemeen gaat daar minder tijd in zitten dan bij studenten, alhoewel dit per vrijwilliger/student verschilt. Studenten verbinden zich één studiejaar aan de organisatie, terwijl vrijwilligers zich vaak voor langere tijd verbinden en dus langer inzetbaar zijn bij hulpvragers/mantelzorgers. Daarnaast zijn studenten jong en hebben nog minder levenservaring. Vrijwilligers hebben vaak al meer levenservaring en hun leeftijd varieert van wat jonger tot oud.

2.3 Belonen van studenten

Het belonen van studenten zorgt ervoor dat zij zich gezien en gewaardeerd voelen. Voor studenten is deze stage mogelijk de eerste praktijkervaring bij kwetsbare mensen in de thuissituatie. Ze kunnen onervaren en onzeker zijn. Een begeleider kan zorgen dat studenten zich veilig voelen door vertrouwen en complimenten te geven over de taken en activiteiten die zij uitvoeren.

“*Stagebegeleider “Wanneer er complimenten zijn vanuit mantelzorgers geven coördinatoren deze aan de student door. Overigens geven de mantelzorgers zelf dit compliment vaak ook al aan de student.”*”

Vergoedingen

De meeste organisaties bieden studenten een vergoeding van de onkosten, zoals telefoonkosten en reiskosten zoals een fietsvergoeding. Sommige organisaties bieden studenten een stagevergoeding. Meestal zijn dit derde- of vierdejaarsstudenten die coördinerende taken hebben en meer uren stagelopen. De afspraken staan vastgelegd in een stagebeleid van de organisatie en de stageovereenkomst met de student.

Waarderingsbeleid

Meestal is het waarderingsbeleid voor studenten hetzelfde als bij vrijwilligers, zij krijgen bijvoorbeeld een presentje met kerst of hun verjaardag en worden uitgenodigd voor uitjes die worden georganiseerd binnen de organisatie of het team.

Uit de praktijk...

De 1e jaars studenten krijgen dezelfde waardering als de vrijwilligers. Dit betekent eenmaal per jaar een uitje, met de verjaardag een VVV-bon en een kerstinloop met een klein kerstpakket. Studenten kunnen net als vrijwilligers onkosten declareren zoals telefoonkosten en in overleg benzinekosten of reiskosten. Als studenten/vrijwilligers op de fiets naar hun hulpvrager gaan mogen ze €1,- per bezoek declareren als fietsvergoeding.

tip

Maak aan het begin van het stagejaar een poloraid van alle stagiairs en hang deze op kantoor. Een leuke manier om alle studenten een gezicht te geven.

2.4 Behouden van studenten

Als je alle (voorgaande) B's op orde hebt is de kans groot dat je de student enthousiasmeert en behoudt. Het doel van het behouden van studenten is dat de student de stage afmaakt en zijn/haar leerdoelen behaald. De stage moet interessant blijven en de studenten moet geprikkeld blijven door het opdoen van nieuwe vaardigheden. Het informeren en betrekken van de studenten, draagt aan betrokkenheid bij de organisatie en daarmee ook motivatie. Bijvoorbeeld tijdens coronacrisis werden de studenten geïnformeerd over alternatieven om het contact met de hulpvrager in stand te houden.

Problemen signaleren en bespreken

Tijdens, maar ook naast de vaste begeleidingsmomenten heeft de stagebegeleider oog voor wat er speelt bij de studenten; hoe zitten zij in hun vel, zijn ze gemotiveerd en hoe verloopt het leerproces? Een stagebegeleider signaleert knelpunten in de voortgang van de stage. Denk aan:

- Ongemotiveerde studenten die niet op komen dagen bij intervisie bijeenkomsten. Je kunt de student hier wijzen op afspraken en consequenties, die aan het begin van de stage zijn gemaakt.
- Studenten die persoonlijke problemen hebben, wat een goed contact met de hulpvrager/mantelzorgers of het leerproces belemmert.
- Wisselende lesroosters, waardoor de student niet meer op dezelfde vast dag naar de hulpvrager kan gaan en bijvoorbeeld het organiseren van intervisiebijeenkomsten lastig wordt.

Deze knelpunten kan de stagebegeleider bespreken met de student, maar ook met de stagedocent van de opleiding. Samen wordt gekeken naar een passende oplossing. Dit benadrukt hoe belangrijk de korte lijnen met de opleiding is.

Evaluëren en reflecteren

Om de stage interessant te houden is het van belang om gedurende het schooljaar feedback te vragen aan studenten over hoe zij de stage ervaren. Wat leren ze en wat willen ze nog leren? Sluit de begeleiding aan op hun behoeften? Wat vinden ze leuk en minder leuk aan de stage en de organisatie? Hierdoor voelen de studenten zich gehoord en kun je aansluiten bij de behoefte van de student en wat zij willen leren. Daarnaast vindt aan het einde van de stageperiode een evaluatie plaats met de student om op te halen hoe zij de stage hebben ervaren. Dit geeft de organisatie inzicht in de kwaliteit van de stages en eventuele verbeterpunten.

Het ophalen van deze informatie kan in persoonlijke gesprekken. Voor een grotere groep is een (online) vragenlijst handig. In de bijlage van dit handboek staat een voorbeeld vragenlijst.

Het einde van stageperiode is ook het moment om bij hulpvragers en mantelzorgers te vragen hoe zij de inzet van een student hebben ervaren. Het doel van dit gesprek is om te bepalen of de hulpvraag naar wens is ingevuld en wat het heeft opgeleverd. Ook wordt geïnventariseerd of er nog een actuele hulpvraag is, zodat een nieuwe student of vrijwilliger kan worden gekoppeld.

De ervaringen van studenten

Wat leren studenten?

Voor studenten is de stage in de informele zorg een plek waar zij nieuwe mensen leren kennen en ervaring op doen in de leefomgeving van mensen in een kwetsbare situatie. Zij leren over het belang van informele zorg voor hulpvragers en hun mantelzorgers en hoe belangrijk contact en aandacht is wanneer je werkt met mensen; essentieel in zorg en welzijn.

De stage is voor studenten een leerplek, waarin zij in de praktijk werken aan eigen persoonlijke en professionele leerdoelen. Denk aan communicatieve vaardigheden en grenzen aangeven. Hieronder bespreken we leerervaringen van de studenten.

• Betekenis van aandacht

Studenten ervaren het als waardevol om er te zijn voor hulpvragers en hun mantelzorgers. Door een luisterend oor te bieden en leuke dingen met de hulpvragers te doen. Hiermee maken ze een groot verschil. Ze merken dat hun wekelijkse bezoek gewaardeerd wordt.

“Voor ‘oma’ maakt het de hele week goed dat ik er ben. Ik had er nooit over nagedacht dat iets kleins van zo grote betekenis kan zijn voor mensen. Ik vind het leuk om te doen en het geeft je een goed gevoel dat je iets goedsdoet” (student).

• Omgaan met mensen met een beperking in de thuissituatie

Door de stage leert een student van de hulpvrager/mantelzorger hoe het is om met een beperking te leven en afhankelijk te zijn van hulp van anderen. Zij krijgen te maken met situaties die zij mogelijk nog niet kennen. Door de tijd die zij kunnen besteden aan het contact en te luisteren naar hulpvrager/mantelzorger leren zij over wat dit betekent voor het leven van iemand en zijn/haar naaste en waar iemand behoefte aan heeft.

“De bijwerkingen van de ziekte van mevrouw lijken iets toe te nemen. Dat vind ik soms lastig, maar als ik hier met mijn begeleider over praat leer ik hier beter mee om te gaan” (student).

• Grenzen aangeven

Studenten kunnen tijdens hun stage geconfronteerd worden met hulpvragers die meer van hen vragen dan is afgesproken, bijvoorbeeld om langer te blijven. Ook grensoverschrijdend gedrag kan zich voordoen. Dit zijn situaties waar studenten te maken krijgen met grenzen; waar ligt de grens en hoe deze aan te geven bij de hulpvrager/mantelzorger.

“Vooral het aangeven van grenzen. De vrouw die in een rolstoel zat kan best heftig zijn. Je moet daar goed op inspelen. Ik heb geleerd dat ik zeg dat ik tot 4 uur blijf en daarna ga. Hierdoor sta ik steviger in mijn schoenen”(student).

- **Communicatieve vaardigheden**

Studenten leren om naar mensen te luisteren en een gesprek op gang brengen. Zij kunnen vaardigheden zoals LSD (luisteren, samenvatten en doorvragen) in de praktijk brengen. Soms vinden ze het lastig om een gesprek aan te gaan en zijn hierover onzeker. Door te zoeken naar gemeenschappelijke delers, of een gesprek voor te bereiden leren ze omgaan met bijvoorbeeld (ongemakkelijke) stiltes.

"Als professional neem ik het inzicht mee dat houding en manier van luisteren de nummer één handeling moet zijn van een sociaal werker. Ik heb gemerkt hoe moeilijk je het jezelf maakt als je hier niet aan denkt" (student).

- **Vertrouwen winnen**

Doordat studenten iedere week bij de hulpvrager/ mantelzorgers thuis komen, leren zij elkaar gedurende het jaar steeds beter kennen. Dit zorgt voor een gelijkwaardig contact, van mens tot mens. Ze tonen interesse in elkaar en geven zichzelf een beetje bloot.

"Dat je ziet dat een maatje veel kan helpen bij de mensen thuis. Een maatje nemen ze soms eerder in vertrouwen dan hun eigen familie. Haar dochter kreeg haar niet in een scootmobiel. Ik heb het samen met haar geprobeerd, stap voor stap en dat is gelukt" (student).

Welke stage-ervaring is jouw bijgebleven?

"Dat ik voor het eerst in de rolstoel auto van mevrouw ging rijden. Dat was bijzonder en spannend. Dat was mooi omdat ik haar het gevoel geef dat ik haar ergens heen kon brengen" (student).

"De oudere mevrouw heeft me verteld over wat ze in de oorlog heeft meegemaakt. Dat vond ik heel mooi, omdat ik me dat niet kan inbeelden" (student).

"De verhalen van de oudere, zij is in een andere generatie opgegroeid en is erg gelovig. Ik vond het mooi om te horen hoe zij in het leven staat en dat ze niet bang is voor de dood. Waar maak ik me dan soms druk om denk ik daardoor" (student).

"Voor een vak heb ik een foto gemaakt van de handen van mevrouw en haar man. Deze foto heb ik haar cadeau gegeven. Ze was erg verbaasd dat ik dit gaf. Het is mooi dat je zoiets voor elkaar kunt betekenen" (student).

2.5 Beëindigen

Beëindigen gaat over het afsluiten van de stage. Als organisatie wil je op een goede manier uit elkaar gaan. De manier waarop de student afscheid neemt, is van invloed op hoe hij of zij denkt over de organisatie. Als de student een positieve ervaring heeft, zal hij of zij dit door vertellen aan andere studenten en de opleiding. Bij het beëindigen hoort een eindgesprek, een leuk afscheidsmoment en het gesprek over hoe de student in de toekomst van betekenis kan zijn voor de organisatie.

Vroegtijdig stoppen

Een student kan vroegtijdig stoppen met de stage. Bijvoorbeeld omdat het niet loopt met het maatje of omdat de student erachter komt dat de opleiding toch niet is wat hij/zij ervan verwachtte. Het is vervelend voor de hulpvrager als een student uitvalt. De organisatie zal dan op zoek moeten naar een nieuw maatje. De stagebegeleider heeft een afrondend gesprek met de student.

Eindbeoordeling

Het afscheid nemen van een stage is een belangrijk moment voor studenten. Aan het einde van het schooljaar sluiten ze de stage af met een evalueatie met de stagebegeleider van de organisatie en soms de stagedocent van de opleiding. De stagebegeleider kijkt samen met de student terug naar de ervaringen en het leerproces en geeft een beargumenteerde eindbeoordeling.

Afscheidsmoment

Meestal wordt een informele afsluiting georganiseerd voor alle studenten aan het einde van het schooljaar, bijvoorbeeld een filmavond of Pizza Party. Zo neem je op een leuke manier afscheid van elkaar.

“*We sluiten de stageperiode altijd gezamenlijk af met een informele groepsbijeenkomst. Vorig jaar hebben we pizza's besteld en samen gegeten*” (coördinator informele zorg).

Ervaringen van mantelzorgers

De uurtjes in de week dat de student langs komt maakt voor een mantelzorger een groot verschil. Zij voelen zich even ontlast. Vooral als de mantelzorger samenwoont met de hulpvrager, dan kan diegene op dat moment even iets voor zichzelf doen, bijvoorbeeld een boodschap, lezen, wandelen, huishoudelijke taken of afspreken met een vriend(in). Als de mantelzorger niet bij de hulpvrager woont (zoon/dochter/broer/zus/vriend), dan ervaart diegene dat er die dag iemand is voor hun naaste, zodat hij/zij een fijne tijd heeft.

“We zijn allebei erg blij met de student. Omdat ik werk heb ik minder tijd voor mijn man. Nu heb ik wat meer tijd voor mezelf als de student er is. Ik kan dan even het huis stofzuigen als mijn man van huis is met de student” (mantelzorger).

“De student heeft een goede verhouding in empathisch vermogen, dat is heel belangrijk. Dat moet je ook hebben om ma te begeleiden. Het stelde me echt gerust dat moeder aanspraak had. Het was een dag dat ik rustig op mijn werk kon zijn en niet druk om mama hoefde te maken” (mantelzorger).

tip

Om een nog beter beeld te krijgen van de stages informele zorg zijn filmpjes opgenomen waarin studenten en stagebegeleiders vertellen over hun ervaring. Deze zijn te vinden op: mantelzorg.nl/stagebureau

Vervolg stage of vrijwilligerswerk

Eén van de doelen van een Stagebureau kan zijn om jonge mensen te enthousiasmeren om als vrijwilliger of als professional bij hun organisatie aan de slag te gaan. In de praktijk blijkt het lastig om studenten te behouden als vrijwilliger omdat zij daar weinig tijd voor hebben naast hun studie. Een andere mogelijkheid is om hun hulp te vragen tijdens NLDoet of andere eenmalige activiteiten in vakantieperiodes. Wanneer je tevreden bent over een eerstejaars student, kun je hen werven voor een stage in het tweede jaar. Door hen tijdig te werven, kunnen voordat het nieuwe schooljaar begint al afspraken gemaakt worden over hoe het tweede studiejaar eruit zal zien.

“*We vragen altijd of een student wil blijven als vrijwilliger. Heel soms gebeurt dit ook maar meestal niet. Reden hiervoor is vaak tijdgebrek door vervolg van de studie en een andere stageplek*” (stagebegeleider).

”

Hoofdstuk 3: De competenties van de stagebegeleider

Naast extra handen is de student er om te leren. Bij het leerproces van de student hoort begeleiding vanuit de organisatie. De stagebegeleider is belangrijk voor een goede integratie tussen theorie en praktijk en heeft een grote rol bij het benutten van het leerpotentieel. Vaak worden één of meerdere stagebegeleiders benoemd om stagiaires te begeleiden.

Een stage in het kader van een beroepsopleiding heeft drie doelstellingen ^[5]:

1. Oriëntatie op de beroepspraktijk; een goed beeld krijgen van het beroep.
2. Acquisitie van beroepsvaardigheden; professionele activiteiten leren en kunnen uitvoeren.
3. Participatie aan de beroepsgemeenschap; meedoen als teamlid.

Een vaak gehoorde uitspraak is dat de welzijnsorganisaties studenten wil enthousiasmeren voor het vak en voor de eigen welzijnsorganisatie “Ze worden je toekomstige collega’s en je wil ze opleiden vanuit de praktijk” (stagebegeleider). Dit kan geborgd worden in een begeleidingsprogramma, door studenten vanaf het begin van hun stage mee te nemen in het werkveld en de werkwijze van de organisatie. Dit geldt ook voor kennis over de informele zorg, zodat de student deze kennis en ervaring mee kan nemen in zijn/haar toekomstige beroepspraktijk ^[6].

Wie als stagebegeleider?

Een stagebegeleider heeft taken in het opleiden, begeleiden en beoordelen van één of meer stagiaires. De stagebegeleider is het vaste aanspreekpunt voor de student en is er verantwoordelijk voor dat de student kan en mag leren op de werkplek. Onderwijsorganisaties stellen dat studenten alleen begeleid mogen worden door stagebegeleiders van hetzelfde opleidingsniveau of hoger. Zeker als een student derde of vierdejaars is, blijkt dit een harde eis ^[7].

Het gevaar uit de praktijk ligt op de loer: “Een leidinggevende meldt een team dat er een student komt stagelopen, met daarbij de vraag: ‘Wie heeft er nog uren over en kan deze student begeleiden?’ Niet de kwaliteit van de stagebegeleider is aan de orde, maar of hij/zij tijd over heeft. Het begeleiden van studenten wordt eerder gezien als extra werkdruk en iedereen heeft het al zo druk. Hoe eerder een student zelfstandig taken kan uitvoeren, hoe prettiger het is voor de begeleider en het team”. De organisatie snijdt zichzelf uiteindelijk in de vingers door niet optimaal te investeren in de beroepsmatige ontwikkeling van studenten, waardoor de gewenste beroepshouding en competenties later ontbreken. Dit pleit dat er aandacht moet zijn voor de voorwaarden ^[7].

Voorwaarden en competenties van een stagebegeleider:

Stagebegeleiders zijn vaak enthousiast over het begeleiden van studenten. Zij geven aan dat zij hier zelf ook van leren en zich er ‘jong’ door blijven voelen. Organisaties benoemen dat studenten een frisse blik, nieuwe inzichten, kennis en een jonge, enthousiaste energie meebrengen. Stagebegeleiders blijven scherp op hun eigen handelen. Zij reflecteren meer en zijn zich bewust dat zij een voorbeeldfunctie hebben naar studenten.

“*Tk leer er zelf ook veel van, studenten hebben soms andere kijk op dingen, de meeste studenten willen graag leren en ik merk dat ik het leuk vind om mijn ervaring te delen*” (stagebegeleider).

Er zijn een aantal voorwaarden en competenties die van belang zijn in de rol van begeleider en bij het begeleiden van studenten^{1 2}:

• Enthousiasme

Een voorwaarde is dat de stagebegeleider het leuk moet vinden om studenten te begeleiden en hen iets te leren over de eigen beroepsgroep, professie en de daarbij behorende werkzaamheden. Competenties die hierbij horen zijn: begeleiden, samenwerken en overleggen.

- Interesse tonen in de student door te luisteren, vragen te stellen en de student te observeren;
- Stimuleer en coach de student, maak hier tijd voor vrij;
- Heldere en constructieve feedback geven en zelf ook kunnen ontvangen;
- Stimuleer de student mee te denken/ regie te nemen over de invulling van zijn leerproces;
- Motiveer de student door hem in meer of mindere mate sociaal-emotioneel te ondersteunen.

“Belangrijk doel is om toekomstig professionals op te leiden en te enthousiasmeren. Hierin kunnen we nog meer investeren. Bijvoorbeeld door een inspirerende voorlichting over de organisatie” (stagebegeleider).

• De kneepjes van het vak kennen

Een professional moet de essentie van zijn beroep kennen zodat hij deze kan overdragen aan studenten wat zij doen in welke situatie, hoe en waarom zij dat op die manier doen. De competenties die hierbij horen zijn: op de behoeften en verwachtingen van de student richten, plannen en organiseren.

- Vraag de student wat hij wil leren tijdens de beroepspraktijkvorming en haak daar op in;
- Afstemming over de leerdoelen die de student moet behalen;
- Maak tijd om de student te begeleiden bij zijn/ haar leeractiviteiten;
- Volg de voortgang van het leerproces en stuur hierin bij als de student niet aan de gemaakte afspraken voldoet.

• Werkervaring

Omdat de professional zelf werkervaring heeft binnen de organisatie kan hij empathie tonen en openstaan voor vragen en opmerkingen. De professional weet de weg als hij/zij zelf geen antwoord weet op vragen. De competentie die hierbij hoort: leren.

- Een leven lang leren, het hedendaags adagium, vraagt om het vermogen te kunnen reflecteren. Reflectie op het eigen handelen is een belangrijk element van expertiseontwikkeling. Stimuleer de student daarom om te reflecteren tijdens de stageperiode;
- Evalueer de stageperiode om verbeterpunten te signaleren en pak deze vervolgens op.

• Vervullen van een voorbeeldfunctie

Studenten leren door te kijken naar hoe ervaren collega's het werk uitvoeren. Dit geldt niet alleen voor de beroepsmatige competenties, maar ook voor het uitdragen en naleven van de kernwaarden en missie van de organisatie. De competenties die hierbij horen zijn: activiteiten organiseren.

- Stem de manier van opleiden af op de taakvolwassenheid en leerstijl van de student;
 - Leg uit hoe zaken werken, doet dit voor of laat de student nadenken over vakspecialistische zaken;
 - Bepaal op welke gebieden de student zich moet ontwikkelen.
- Vanuit expertise theorie en praktijk kunnen integreren Werkbegeleiders helpen studenten hun impliciete kennis naar boven te halen en toe te passen in de praktijk. Competenties die hierbij horen zijn: vakdeskundigheid toepassen.
- Bekijk informatie van de school, de wensen van de student en de mogelijkheden binnen het leerbedrijf om na te gaan op welke manier de leerdoelen kunnen worden behaald;
 - Observeer de student aan de hand van de beoordelingscriteria en geef een waardering aan deze observaties;
 - Beslis of de student voortgang boekt in zijn leerproces;
 - Gebruik je vakkennis om de student te beoordelen.

“Als coördinator heb je geduld, ervaring in het werkveld, flexibiliteit, enthousiasme en passie nodig om de studenten te begeleiden. Kritisch de studenten beoordelen en hen voorzien van feedback op reflectieverslagen. Daarnaast hebben we ook coördinatoren nodig die kennis kunnen overdragen, intervisie begeleiden en trainen” (stagebegeleider).

De competenties van stagebegeleider samengevat:

Bij het leerproces van de student hoort begeleiding vanuit de organisatie. De stagebegeleider heeft een rol bij het benutten van het leerpotentieel, zodat de student een goed beeld krijgt van het beroep, professionele vaardigheden ontwikkelt en zich onderdeel voelt van het team. Belangrijke eigenschappen van de stagebegeleider zijn:

- Enthousiasme
- De kneepjes van het vak kennen
- Werkervaring
- Vervullen van een voorbeeldfunctie
- Theorie en praktijk kunnen koppelen.

Hoofdstuk 4: Randvoorwaarden

In dit hoofdstuk beschrijven we organisatorische randvoorwaarden om de doelen van het stagebureau te bereiken. Dat wil niet zeggen dat als aan deze voorwaarden (nog) niet voldaan wordt dat een stagebureau niet succesvol kan zijn. Maar deze voorwaarden dragen wel bij aan een goede kwaliteit van de stages en goede werkomstandigheden voor alle betrokkenen.

Draagvlak

Om een Stagebureau te starten is binnen de organisatie draagvlak nodig voor de inzet van studenten. Een gezamenlijke, gedragen visie bij zowel management en uitvoerende professionals over de inzet van studenten in de informele zorg, draagt bij aan vertrouwen en enthousiasme om het Stagebureau op te zetten. Indien er voldoende draagvlak aanwezig is kan gestart worden met een plan van aanpak voor het opzetten of verbeteren van het Stagebureau. Het helpt om in een vroegtijdig stadium ook de opleiding en gemeente mee te nemen in de plannen.

Doelstelling

In veel gevallen is het aantal hulpvragen bij welzijnsorganisaties groter dan het aantal vrijwilligers. Studenten zijn dan een uitkomst, omdat ze ingezet kunnen worden bij mensen thuis en bij andere activiteiten. Daarmee worden hulpvragen ingevuld en kunnen activiteiten bestaan. Het alleen inzetten van studenten als extra hulpkracht moet echter niet een doel op zich zijn. Voor studenten is het een leerproces en dat vraagt om begeleiding en extra tijd en aandacht. Een doel van het Stagebureau zal moeten zijn om leerplekken te bieden aan studenten, zodat zij opgeleid worden als professionals die aandacht hebben voor de wensen en behoeften van hulpvragers en mantelzorgers en het gesprek hierover voeren. Daaruit voortvloeiend dat zij als toekomstig professional op een gelijkwaardig niveau samenwerken en aandacht hebben voor de informele zorg.

Ervaringen van mantelzorgers

Jantine is mantelzorger voor mevrouw Klaassen (101, slechthorend en slecht ter been). Haar enige dochter is overleden en haar kleinzoon Thomas is jong gestorven aan de gevolgen van kanker. Thomas vroeg Jantine, een collega op zijn sterfbed zijn mantelzorgtaken over te nemen. Zij komt nu iedere dag langs en organiseert alle hulp. Ze heeft echter haar eigen familie en geen tijd om met mevrouw leuke dingen te doen of naar buiten te gaan. In overleg met de wijkverpleging hebben ze een maatje gezocht. Charlotte (19, 1e jaars student sociaal werk) komt nu iedere dinsdagochtend langs om te wandelen naar de markt waar ze samen een haring eten. Ze had nooit gedacht dat zo iets kleins, als een wandeling, van zo grote betekenis kon zijn. Jantine en mevrouw Klaassen vinden het geweldig dat Charlotte komt. Charlotte vindt het gezellig en het geeft haar een goed gevoel mevrouw en Jantine te helpen. Met Jantine heeft ze goed contact via de app of telefonisch. Soms vraagt ze haar om een boodschap mee te nemen.

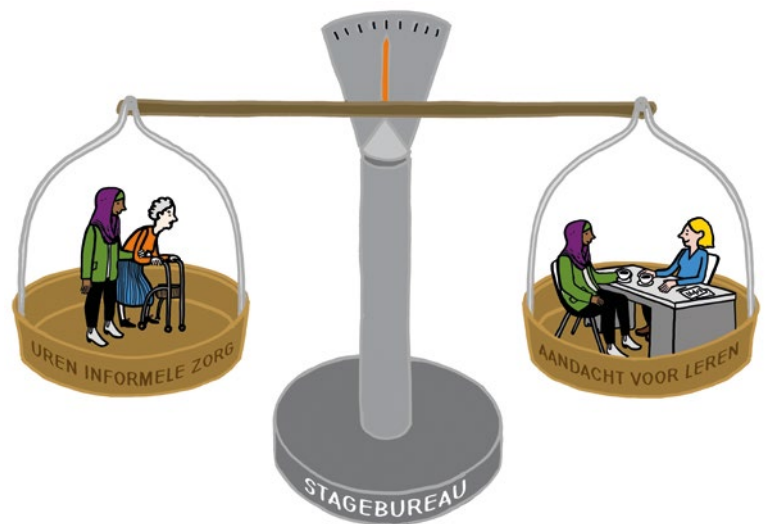
Interne organisatie

Als je als organisatie duidelijk hebt wat je met de stages wil bereiken, is de vervolg stap om na te denken hoe de inzet van studenten georganiseerd kan worden. Denk aan het proces van werving, matching en begeleiding; wie doet wat. Je kunt de afspraken hierover vastleggen in een stagebeleid of werkinstructie. In het stagebeleid kun je ook vastleggen hoe studenten gewaardeerd worden en welke onkosten zij vergoed krijgen. Door het opstellen van een stagebeleid creëer je uniformiteit binnen de organisatie bij de inzet van studenten.

Bij de praktijklocaties bleek de interne organisatie een aandachtspunt; wat regel je centraal en wat kan decentraal opgepakt worden. Er was niet altijd duidelijkheid over de werkwijze, wat ertoe leidde dat de inzet van studenten op verschillende manieren werd vorm gegeven.

“*Het centraal regelen, nu werkt ieder werkgebied op zijn eigen manier. Je ziet en weet het niet van elkaar. Elke werker zet een aparte vacature online, het zou mooi zijn als het één vacature is en deze breed wordt uitgezet. Nu zijn we ook niet helder in de communicatie naar de scholen*” (stagebegeleider).

“*Het zou goed zijn als er centrale afspraken worden gemaakt, bijvoorbeeld over de profielschets van de student en de begeleiding van de studenten. Die centrale aansturing wordt nu gemist*” (stagebegeleider).

Balans in aantal stageplekken en begeleiding

De kwaliteit van de stages is onder andere afhankelijk van de hoeveelheid tijd en aandacht die stagebegeleiders kunnen geven aan studenten. Als organisatie zoek je een goede balans in het aantal leerplekken voor studenten en het aantal hulpvragen die ingevuld kunnen worden. Door als organisatie ieder jaar een goede afweging te maken over het aantal studenten dat je kunt aannemen voorkom je dat je in kwaliteit van de begeleiding inlevert. Daarnaast is het belangrijk om ook inhoudelijk te kijken naar wat je een student te bieden hebt; of de leerdoelen waargemaakt worden. De stagebegeleider kan dit bespreken met de studenten en opleiding.

“*Wat is het werk wat we kunnen bieden, waar de studenten ook echt iets van kunnen leren. Voor welke opleidingen kiezen we, waar we ook kwalitatief sterke stages voor kunnen aanbieden*” (stagebegeleider).

“*Op dit moment hebben we al een aantal jaren hetzelfde aantal stageplekken voor studenten. We kunnen niet meer stageplekken bieden dan we nu doen*” (stagebegeleider).

Aanstellen en faciliteren van stagebegeleiders

Voor een goede begeleiding van studenten is het van belang dat de organisatie stagebegeleiders aanstelt en hen in staat stelt om het werk op een goede en zorgvuldige wijze te doen. Dat kan door het bieden van deskundigheidsbevordering, bijvoorbeeld door het volgen van bijeenkomsten die de opleiding organiseert voor stagebegeleiders of door het organiseren van een interne scholing. Er zijn ook externe trainingen en cursussen te volgen waarbij coaching vaardigheden en begeleidingstechnieken geleerd worden. Een medewerker kan hiervoor het loopbaanbudget gebruiken.

“

“Een aantal hebben wel een opleiding tot begeleiden gehad en anderen weer niet. Sommige geven ook aan zich niet bekwaam te voelen. Zij zijn onbewust bekwaam. Ze hebben de ervaring, opleiding en studenten zijn tevreden, maar die collega's voelen zich toch onzeker van doe ik het wel goed” (stafmedewerker).

”

tip

Sommige onderwijsinstellingen bieden trainingen aan over het begeleiden van studenten in zorg en welzijn. Vraag eens bij de opleidingen waar jij mee samenwerkt welke mogelijkheden zij hebben.

Ervaringen van de opleidingen

Opleidingen moeten ook de meerwaarde inzien van stages in de informele zorg. Hiervoor hebben zij draagvlak nodig binnen de onderwijsinstelling. Het is waardevol om hier samen in op te trekken en de ervaring en wensen vanuit de praktijk in mee te nemen.

“In het maatjesproject gaat het om meer dan alleen contact met het maatje. Er wordt verdieping gezocht om studenten te laten voorbereiden op bepaalde thema's en daarmee ook hun kennis en kunde te vergroten. De vakken en het onderwijs dat de studenten daarnaast op school krijgen is ondersteunend aan de praktijk. Er wordt gewerkt met leeruitkomsten, dit is opgehaald vanuit het werkveld en geeft weer wat je uiteindelijk bij het vak hoort te kunnen en kennen. Gefaseerd komt dit terug in het onderwijs en de stagedoelen. Samen met het werkveld wordt gekeken of ze daadwerkelijk de juiste dingen doen” (docent).

“In het 1e jaar worden de stages als interessant ervaren en komen er positieve geluiden.

In het 2e jaar is dat wisselend, omdat er ruis zat bij de opdracht. Het is belangrijk dat de opleiding en de praktijk goed op elkaar aansluiten” (docent).

“Zorg voor gedragenheid bij de gehele organisatie, waaronder het management. Dit zorgt voor duurzaamheid en dat je sneller stappen kunt zetten” (onderwijsinstelling).

“Andere tip is om gewoon te beginnen dat maakt slagvaardig. Gaandeweg kom je problemen tegen, maar dan zoek je pragmatische oplossingen” (onderwijsinstelling).

Praktijkvoorbeeld

Als gevolg van een goed contact en goede ervaringen met de stageplekken bij de organisatie vragen onderwijsinstellingen stageorganisaties om mee te denken over het onderwijs rondom de stages. Dit biedt kansen om theorie en praktijk nog beter op elkaar aan te laten sluiten. De opleiding Social Work van Windesheim deelt aan het einde van het schooljaar de praktijkgids voor het komende jaar. ZwolleDoet! kan als stageorganisatie opmerkingen plaatsen en advies geven over de plannen. Ook Markant in Amsterdam is betrokken bij het vormgeven van het stagebeleid van de onderwijsinstelling. *“Het is fijn om voor de zomervakantie te weten wat er het volgende studiejaar staat te gebeuren, zodat je rekening kunt houden met wat er aan komt, zoals bijvoorbeeld de opdrachten van de studenten” (stagebegeleider).*

Samenwerking met opleidingen

De samenwerking met de opleiding(en) is een proces dat moet groeien. Het kan tijd kosten om de goede mensen binnen de opleiding te leren kennen, afspraken te maken over het aanbieden van stageplekken en theorie en praktijk op elkaar aan te laten sluiten. Een goede samenwerking met de opleiding draagt uiteindelijk bij aan duidelijke verwachtingen over de stage tussen de opleiding, student en stagebegeleider. In het contact met opleidingen zijn de volgende zaken van belang:

- Praktische informatie, zoals het aantal uren en dagen dat de student stageloopt, de leerdoelen en de opdrachten die de student heeft. Sommige opleidingen hebben dit gedocumenteerd staan, bijvoorbeeld in een praktijkgids of stagehandboek. Wanneer je hier als stagebegeleider inzicht in hebt, weet je ook beter wat er van jou verwacht wordt en hoe je opdrachten vanuit de opleiding en intervisie of begeleiding op elkaar kunnen aansluiten.
- Inzicht over de verwachtingen vanuit de opleiding in het nakijken van opdrachten en tussen- en eindbeoordelingen door de stagebegeleider. Wanneer de stagebegeleider hier inzicht in heeft, kan hier rekening mee gehouden worden.
- Aan het begin van het schooljaar hebben de opleidingen soms bepaalde eisen (leerdoelen, opdrachten), als stageaanbieder is het belangrijk om dan duidelijk aan te geven wat je wel en niet kunt bieden aan begeleiding.

“Als een opleiding in beweging is, dus wijzigingen in onderwijs, opdrachten of stagebeleid is het soms nog meer zoeken hoe je de student kunt begeleiden” (stagebegeleider).

Aandacht voor informele zorg in het onderwijs

Naast samenwerking rondom de stages informele zorg vinden zowel welzijnsorganisaties als onderwijsinstellingen het belangrijk dat er structureel meer aandacht komt voor informele zorg in het onderwijs. In veel curricula komt dit minimaal aan bod.

Ook de eerstejaars en tweedejaars studenten waarmee is gesproken geven aan dat er niet specifiek aandacht voor informele zorg is. Het is vooral door de stage in de informele zorg, de cursussen en de opdrachten dat zij leren over de meerwaarde van informele zorg en hoe zij daar in hun toekomstige professe mee te maken krijgen.

“Aandacht besteden aan hoe er bij de onderwijsinstelling les wordt gegeven over informele zorg, zodat men hier adequaat op kan reageren. Het gaat erom dat je je richt op hoe het met de mantelzorg gaat en waarom dat belangrijk is. Wat doe je daarmee en wat voor handelen komt er uit het gesprek voort” (docent social work).

“Er valt veel te leren in de informele zorg. Het komt te weinig aan bod in het onderwijs. Er wordt te weinig aandacht besteedt aan wat het betekent voor de mantelzorg. Tip: in de theorie ook informele zorg in de casus verwerken” (docent verpleegkunde).

“Ik heb heel veel over mantelzorg geleerd. Dat veel mensen mantelzorg zijn maar dat helemaal niet doorhebben. Maar ook dat er veel kinderen zijn die mantelzorg zijn, maar die dat niet van zichzelf weten. Het is goed om die groep aandacht te geven want die kunnen goed extra hulp gebruiken”(student).

tip

Er is mooi materiaal beschikbaar voor docenten en studenten. Zo heeft de Hogeschool Utrecht een aantal (gratis toegankelijke) e-Learning modules ontwikkeld: www.e-learninginformelezorg.nl

En zijn er door Movisie/Vilans kennisbundels informele zorg ontwikkeld voor **MBO** en **HBO**.

Hoofdstuk 5: Financiën

Wanneer je aan de slag gaat met het Stagebureau wil je ook weten hoeveel dat gaat kosten. Het is lastig om dit in een format te gieten, omdat dit per organisatie kan verschillen. De ene organisatie werkt al met studenten en heeft daardoor al ervaringen en bijvoorbeeld een stagebeleid. De andere organisatie staat aan de start en moet tijd en geld investeren om een Stagebureau in te richten en expertise op te bouwen. Een organisatie die met vrijwilligers werkt heeft een voordeel; zij kunnen voortbouwen op wat er is rondom het vrijwilligersbeleid. Desondanks zal dan ook de vertaalslag gemaakt moeten worden naar studenten. Dit vraagt om het opstellen van stagebeleid en het opleiden van medewerkers tot stagebegeleiders.

In dit hoofdstuk worden een aantal onderdelen aangehaald waarmee je rekening kunt houden bij het maken van het kostenplaatje voor een Stagebureau. Daar waar mogelijk staat een indicatie van het aantal uren.

De gemeente als financier

In de praktijk zien we dat de meeste organisaties gemeentelijke subsidie ontvangen uit de Wmo voor ondersteuning, bijvoorbeeld door maatjes, bij kwetsbare burgers die dat nodig hebben en/of daar behoefte aan hebben. De gemeente maakt in de opdracht aan de welzijnsorganisatie geen onderscheid in wie dat maatje is; een vrijwilliger of een student. Met deze subsidie kunnen dus ook de kosten worden gedekt voor de begeleiding van de studenten. Houdt er rekening mee dat eventuele bezuinigingen van de gemeente van invloed kunnen zijn op het aantal studenten dat je kunt begeleiden.

“Inhoud stond vast en had betrekking op de inzet van vrijwilligers bij burgers die behoefte hadden aan een maatje. Tegenover dat subsidiebedrag stonden prestatieafspraken. Dus een ‘x’ aantal vrijwilligers. Hierin werd geen onderscheid gemaakt tussen een vrijwilliger of een student. Er werd wel in beschreven dat de vrijwilliger een student kan zijn” (stagebegeleider).

“Coördinatoren krijgen 12 uur per koppeling a 79 euro per uur, via de subsidie van de gemeente en stadsdelen” (stagebegeleider).

Personeelskosten

De uren die de stagebegeleiders maken vormen de grootste kostenpost voor het Stagebureau. Hoeveel tijd zij kwijt zijn met het Stagebureau is afhankelijk van hoe de stages georganiseerd zijn, de eisen vanuit de opleiding en het takenpakket van de stagebegeleider. In de praktijk zien we dat dit onder meer op basis van eerdere ervaringen bepaald wordt hoeveel studenten zij kunnen aannemen.

“Gemiddeld een uur per week. Veel dingen gaan vanzelf, alles gaat een beetje tussendoor. Stiekem gaat er dan wel veel tijd in zitten” (stagebegeleider).

Waardering en onkosten

Bij overige kosten kan gedacht worden aan het waarderen van de studenten bijvoorbeeld een uitje, presentje met de verjaardag, een kerst attentie en een afscheidscadeau. Vaak zijn dit dezelfde regels als bij de vrijwilligers.

“De stagiaire kan zich gratis aanmelden voor alle workshops en cursussen die vanuit de afdeling Informeel Zorg via de vrijwilligersacademie worden aangeboden. Daarnaast is er een jaarlijks feest met een cadeau en vaak een persoonlijke waardering door de coördinator en de hulpvrager. Stagiaires mogen geen cadeaus of attenties van de hulpvrager aannemen” (stagebegeleider).

Naast het waarderen is het belangrijk om een onkostenvergoeding te bieden, bijvoorbeeld voor de reiskosten. Er is ook een mogelijkheid tot een stagevergoeding, maar bij de samenwerkende praktijklocaties kregen de studenten geen stagevergoeding.

Waarderen en vergoeden van onkosten wordt vastgelegd in het stagebeleid. Vaak wordt dit bekostigd vanuit een potje voor waardering en onkosten voor vrijwilligers.

“*Studenten kunnen net als onze vrijwilligers onkosten declareren zoals telefoonkosten en in overleg kunnen ze benzinekosten of reiskosten declareren. Verder hanteren we een fietsvergoeding. Als studenten/vrijwilligers op de fiets naar hun hulpvrager gaan mogen ze €1,- per bezoek declareren*”
(stagebegeleider).

tip

kijk eens naar het Stagefonds. Het Stagefonds Zorg heeft als doel om het aantal stageplaatsen bij zorgaanbieders te vergroten en de begeleiding van stagiairs te verbeteren. Om in aanmerking te komen voor het Stagefonds moet de organisatie aan enkele voorwaarden voldoen, onder meer zorg verlenen uit een van de zorgwetten (o.a. Wmo 2015), een erkend leerbedrijf zijn en de stagiair loopt de stage in het kader van een in de regeling opgenomen opleiding. Meer informatie over deze subsidieregeling is te vinden op: www.dus-i.nl/subsidies/s/stagefonds-zorg

Literatuurlijst

[1] Kooiker, S., de Jong, A., Verbeek-Oudijk, D. & de Boer, A. (2019). [Toekomstverkenning mantelzorg aan ouderen in 2040. Een verkenning van de regionale ontwikkelingen voor de komende 20 jaar](#). Den Haag: SCP

[2] De Klerk, M., de Boer, A., Plaisier, I. & P. Schyns. (2017). [Voor elkaar? Stand van de informele hulp in 2016](#). Den Haag: SCP

[3] Gezondheidsmonitor GGD, 2016 <https://monitorgezondheid.nl/gezondheidsmonitor-volwassenen-en-ouderen>

[4] De Gast, J.W. & Hetem, R. (2018). Basisboek vrijwilligersmanagement. Aansturen, begeleiden en ondersteunen. (Druk 4). Bussum: Coutinho

[5] Nieuwenhuis, L., Hoeve, A., Nijman, D.-J., & Van Vlokhoven, H. (2017). Pedagogisch-didactische vormgeving van werkplekieren in het initieel beroepsonderwijs: een internationale reviewstudy. Nijmegen: NRO Projectnummer: 405-15-710. HAN Kenniscentrum Kwaliteit van Leren.

[6] Ceelen, L., Khaled, A, & de Bruijn, E. (2019). Begeleiden van studenten op de werkplek. *Onderwijs en Gezondheidszorg*, 5, 12-15.

[7] Van Alten, J. (2011). Welke rol pakt de werkbegeleider op bij het leren van aankomende professionals. Geraadpleegd op 11 mei 2020, van https://lereninbedrijf.nl/sites/default/files/HE056_hfst_8.2-4.pdf

Bijlagen: Voorbeeld vacaturetekst

Kies je stage met ZORG!

... en zorg ook voor je studiepunten ;-)

— **DOE GOED** —
Ervaar de praktijk
Verdien je studiepunten
Help andere mensen

Bijlagen: Voorbeeld vacaturetekst

Stage lopen bij Markant

Markant, het centrum voor mantelzorg in hartje Amsterdam, biedt jou een bijzondere en leerzame ervaring. Een unieke stageplaats waar zowel jij als de cliënt én de mantelzorgers* beter van worden! *Jij* profiteert van een leerzame stage waar je de theorie om kunt zetten in concrete zorg en studiepunten, en tegelijkertijd worden de cliënt en zijn/haar mantelzorgers door jou enorm geholpen!

Wat kan ik leren?

Tijdens je stageperiode help je 1x per week een dagdeel de cliënt met zijn/haar specifieke zorgvraag, maar ondersteun je ook de mantelzorgers om de zorg vol te laten houden. Als stagiaire bezoek je de cliënt aan huis. Je werkt in de gezinssituatie in een 1 op 1 cliëntcontact, maar je hebt ook met het cliëntsysteem te maken. Je leert planmatig werken, oefent met gesprekstechnieken en leert samenwerken met professionele organisaties. Je leert de sociale kaart van Amsterdam goed kennen en je leert meer over diversiteit en hoe je hierin als toekomstig hulpverlener bij de cliënt goed kunt aansluiten.

Wat kan jij allemaal toepassen?

- Sociale ondersteuning; zoals een band opbouwen en ondersteunen bij het leggen van nieuwe sociale contacten bij kinderen met een vorm van autisme of volwassenen met dementie.
- Ontwikkelingsgerichte ondersteuning bij kinderen met een ontwikkelingsachterstand onder supervisie van de betrokken professionals, bijv. bij kinderen met een hoor- of spraakprobleem.
- Motivatie en activeren van de cliënt om samen een activiteit te ondernemen. Hierin kun je gebruik maken van motiverende gespreksvoering en andere gesprekstechnieken of methoden zoals oplossingsgericht werken.
- De Kids' Skills methode, waarbij je stapsgewijs kinderen een nieuwe vaardigheid leert.

Op de website van Markant vind je de concrete hulpvragen die een goed beeld geven van de praktijk.

DUS... BEN JIJ EEN STUDENT IN DE ZORG & WELZIJN SECTOR?
En wil jij die helpende hand bieden?

Meld je dan aan op onze website www.markant.org via het Aanmeldformulier.

Kies jouw stage met ZORG! Kies Markant.

* Mantelzorgers zijn mensen die langdurig zorgen voor een naaste met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking. Dit kan een familielid zijn die chronisch ziek is of in de laatste levensfase verkeerd, een partner met dementie, een kind met een beperking of bijvoorbeeld een jonge moeder met een licht verstandelijke beperking.

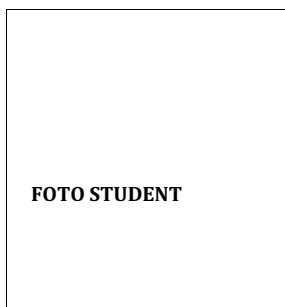
www.markant.org

Markant, het centrum voor mantelzorg in Amsterdam & Diemen • Zwanenburgwal 206 • 1011 JH Amsterdam
Tel 020-886 88 00 • info@markant.org • www.markant.org

Bijlagen: Voorstelbrief studenten

Mag ik mij voorstellen?

Naam:

Opleiding:

Ik kom elke week bij u langs op: (vul dag en tijd in)

Mijn vakanties zijn:

N.B in overleg met de mantelzorger/cliënt kan een stagiair in de schoolvakanties stage blijven lopen.

Korte introductie over wie ik ben (interesses, hobby's):

Mijn taken (in overleg met mantelzorger/cliënt opstellen):

Bijlagen: Voorbeeld reflectieverslag

Reflectieverslag Markant

Het reflectieverslag is bedoeld om te reflecteren op één situatie in je stage, waarbij je in de afgelopen maand aan je leerdoel(en) hebt gewerkt. Je leerdoelen heb je geformuleerd aan de hand van de competentieprofielen van je opleiding. Het is de bedoeling dat je reflecteert op je eigen handelen en kunnen en daar ook eventuele leer- en verbeterpunten bij benoemt. Het is niet de bedoeling dat je alleen een feitelijke schets van de situatie geeft. Het is dus nadrukkelijk de bedoeling dat je reflecteert op het handelen van jezelf. Niet dat van de hulpvrager, mantelzorg, professional of anderen

In dit reflectieverslag ga ik reflecteren aan de hand van het volgende leerdoel:

<Invullen leerdoel>

1. Een beschrijving van de situatie waarop je wil reflecteren in enkele zinnen.
2. Wat gebeurde er concreet?
 - Wat zag ik?
 - Wat deed ik?
 - Wat dacht ik?
 - Wat voelde ik?
3. Beschrijving van het resultaat
 - Wat is het resultaat van ~~je~~ mijn handelen?
 - Waarom heeft het wel of niet gewerkt?
 - Wat neem ik mee voor de volgende keer?
4. Beschrijving van leerproces
 - Hoe kijk je terug op hoe je gehandeld hebt?
 - Essentie van wat ik geleerd heb van de situatie.
 - Welke alternatieven had ik nog kunnen bedenken?
5. Vooruitkijkend
 - Welk inzicht neem ik mee als toekomstig professional?
 - Wat wil ik de volgende keer uitproberen?

Bijlagen: Afspraken en regels verslagen

Afspraken en regels stageverslagen

Verslagen:

Reflectieverslagen worden elke maand op de eerste werkdag van de maand per e-mail ingeleverd bij je coördinator. Het inleveren van je reflectieverslagen is een belangrijk onderdeel van je stage en voor je contact met de organisatie. Zorg daarom dat je ze op tijd inlevert!

Naast de reflectieverslagen lever je eveneens in:

- Een verslag van je kennismaking. Je levert dit verslag uiterlijk een week na de kennismaking in bij je coördinator.
- Een verslag van wat er besproken is tijdens de tussentijdse evaluatie. Inleveren bij je coördinator en SLB'er binnen een week na de tussentijdse evaluatie.

Hieronder staan de consequenties in het geval je vergeet je verslagen in te leveren.

Consequenties verslag vergeten:

1x vergeten

De coördinator herinnert je aan het inleveren van het verslag. Lever dit daarna binnen drie dagen in. Dan kan de coördinator het alsnog nakijken. Lever je het niet binnen drie dagen in? Dan krijg je, naast dat je het verslag alsnog moet inleveren, een vervangende opdracht. Deze vervangende opdracht moet binnen twee weken worden ingeleverd.

2x vergeten

De coördinator herinnert je aan het inleveren van het verslag. Lever dit binnen drie dagen in. Daarnaast krijg je een vervangende opdracht. Deze moet binnen 2 weken worden ingeleverd.

3x vergeten

Je krijgt nog 1 kans om je verslag in te leveren binnen 3 dagen en een vervangende opdracht die je binnen twee weken moet inleveren.

4x vergeten

Je stage is onvoldoende.

Bijlagen: Voorbeeld evaluatievragen

Gegevens student

Voornaam:

Achternaam:

Leeftijd:

Studie: [] HBO [] MBO

Jaar:

Waarom heb je voor deze studie gekozen?

Vragen over jouw stage

Waarom heb je voor deze stage gekozen?

Hoe heb je deze stage gevonden?

Hoeveel uur loop je stage?

Wat doe je precies in jouw stage? (Hoe ziet je stagedag eruit?)

Wat vind je leuk aan jouw stage?

Wat vind je niet zo leuk aan jouw stage?

Wat heb je geleerd in jouw stage?

Wat vind je moeilijk en wat vind je niet zo leuk aan jouw stage tot nu toe?

Wat heb je geleerd over informele zorg?

Hoe ziet de begeleiding door de stage organisatie eruit? Wat vind je daar van?

Hoe ziet de begeleiding vanuit school eruit? Wat vind je daar van?

Zou je deze stage aanraden aan andere studenten? Waarom?

Zijn er nog andere opmerkingen die je kwijt wil en niet in deze vragenlijst aan bod zijn gekomen?

Bijlagen: Formulier selectiegesprek Vrijwilliger Informele Zorg

Selectiegesprek Vrijwilliger Informele Zorg – Contour de Twern

(ook in te zetten bij stagiaires).

Informatie bij aanmelding

Datum selectiegesprek:

Gevoerd door:

Korte levensloop

Opleiding en Werkervaring

Hobby's

Motivatie om te gaan werken als vrijwilliger

Ervaring met specifieke doelgroepen zoals NAH, Dementie, Jongeren e.d.:

Voorkeur soort vrijwilligerswerk

Sociale ondersteuning eenzame ouderen

Coach4Juniors

Praktische hulp

Homestart

Dementerenden

Voorleesexpress

NAH

Samenspraak

Chronisch zieken

Thuisadministratie

Maatjesprojecten

Bezoek weduwen/weduwnaars

Voorkeur voor Activerend huisbezoek Vriendschappelijk huisbezoek Beiden

Bijlagen: Formulier selectiegesprek Vrijwilliger Informele Zorg

Motivatie specifieke voorkeur				
Voorkeur geslacht	☐ geen voorkeur	☐ man/vrouw		
Voorkeur leeftijd	☐ geen voorkeur	☐ ja, nl	☐ nee	☐ 0
Mogelijke beperkingen van vrijwilliger				
Bezwaar Roken	☐ ja	☐ 0	☐ nee	
Bezwaar Rolstoelwandelen	☐ ja	☐ 0	☐ nee	
Bezwaar Huisdieren	☐ ja	☐ 0	☐ nee	
Bijzonderheden qua inzetbaarheid				
Beschikbare dagen/dagdelen/tijdstippen				
Frequentie				
Welk vervoer	☐ o lopend	☐ 0 fiets	☐ 0 auto	☐ 0 openbaar vervoer
Welke regio				
Praktisch in bezit van PC en actief gebruiker i.v.m. mail				
	☐ 0 Ja	☐ 0 Nee		

Competenties

Aanpassingsvermogen
Creativiteit / Vindingrijkheid / Oplossingsgericht
Betrouwbare werkhouding

Bijlagen: Formulier selectiegesprek Vrijwilliger Informele Zorg

Luisteren (zowel passief als actief)

Sociaal vaardig

Verwachtingen van vrijwilliger t.a.v. Informele Zorg

Voorkeur hoe we bij vrijwilliger informeren naar verloop van inzet bij cliënt

Alleen telefonisch Alleen per mail Mag telefonisch en per mail

Ondersteuning en begeleiding

Cursussen/Themabijeenkomsten, wat verwacht/wenst vrijwilliger, specifieke onderwerpen

Algemene indruk / Typering vrijwilliger / niveau / opvallende zaken positief en negatief

Wil ook ingezet worden als Wijkhulp voor incidentele klussen

- Vervoer
- Boodschappen
- Computerhulp
- Hulp bij administratie
- Hulp met opruimklus
- Kleine werkzaamheden in en rondom het huis
- Werkzaamheden in tuin
- Schilderwerkzaamheden
- Verzorgen huisdieren
- Oppas kinderen - zeker kleintjes
- Mantelzorgondersteuning